

Mak Magan Zisasiyet yaŋaŋ meluwaŋ kapi mge

Mak ek Zisasiyet nembraŋane ekŋengalen maŋeengatnaŋ yek. Ek Pâlyet notnaŋgat donañ. Egat kwitnaŋ ŋen Zân Mak makuip. Ek Zelusalem mkaen sokbeye kogogapmti Zisasiyaŋ zigok mamkwakwatnaŋ e nâmâtâtîm tati keyet ketañ kuye. Ma Zisasiyet nembraŋane ekŋenmagengatnaŋ zet notnaŋ nâŋge kemak temakwep timtusum kuye. Makgat donañgat kwitnaŋ Banabas (Kolosi 4:10) kegogapmti egaŋ Pâlmak donañ idamâti Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ kapi kumbeme am Zuda maŋgeen ku sokbemberaŋmagen mege (Nembayelen Muluwin 15:38-40).

Kan egaŋ buŋam zapat kapi kuyeen am Loma msalengatnaŋ amobotnaŋaŋ egat kendaŋan mambien ekŋenaŋ an winde toŋ ekŋengat nâme mobotnaŋ mambemtangapmti Zisasiyet yaŋaŋ an winde toŋ Kawawaŋmagengatnaŋ koge kekok kuye. Magaŋ Zisasiyaŋ mulupmaŋ Bipmaŋ Kawawaŋaŋ zempeme kogeen yaŋbemi mgeen sakwep sakwep mimiŋaŋnok kogok kuye. Egaŋ meluwaŋ mgeen zet kabonj sambe aikbek: “Mimiŋak”, “Mmambeyegak”, “Pataŋ zemti keyegak”. Zet notnaŋ zet timtâmti zenzenaŋnok kumâge. Zisasiyaŋ msalen koti maŋgeyelen ma gakikiŋaŋ ma gakikiyengatnaŋ wage keyelen zet zapatnaŋ omba mge.

Zet noteknaŋ teman kapigogaŋ Makgalen buŋam zapat keŋan talip:

1:1-8 Zân an tu zulutindendeŋaŋ mulupmaŋ yaŋbebeŋaŋ

1:9-11 Zisas Zânaŋ tu zulutpeye

1:12-13 Zisasiyaŋ Sadangaŋalen tetimaemaeen moti ku sukŋaŋ beye

1:14–6:29 Zisasiyaŋ Galili msalen Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemkawaŋ beye

6:30–9:32 Zisasiyaŋ Galili msalen Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ mulup mdelaŋpepeyelen bududuk beye

10 Zisasiyaŋ Zudia msalen Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemkawaŋ beye

11–15 Zisasiyaŋ sindem timti gakikiŋaŋgalen zet zapat

16 Zisas wawatnaŋgalen zet zapat

Zân tu zululut anaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemkawaŋ beye

(Matiyu 3:1-12; Luk 3:1-18; Zân 1:19-28)

¹ Zânaŋ Kawawaŋgat Nemunaŋ Zisas Kilaisiyelen Zet Zapatnaŋ Dolakŋaŋ kapi yaŋbemti ku zemsokbeye. ² Kwitnaŋ kwitnaŋ kapuk sokbembeyet Kawawaŋgalen golaŋ zenze an Aizayayaŋ eweŋan baen meluwaŋ pigok mge:

“Nânik!’ Kawawaŋaŋ zet pigok zeye, ‘Neŋ buŋam zapat zenzenn an ŋen zempema egaŋ koti ŋeŋaŋ bemindamti selin weyaŋindewe.’ *(Malakai 3:1)*

³ An nenan msat tungupman kwizet kapigok takuin, ‘Amobotnangtat setnan weyanme doanang bak.’” *(Aizaya 40:3)*

⁴ Zet keyet katan Zân tu zululut anang msat tungupman sokbemkawan beme am sambeyan ekmagen meti yomengatnan kenjin gilik zemti tu zulupme Kawawanang yomin zemzulutindendeyet mandiindomtan. ⁵ Âpme Zudia msalen ma Zelusalem mka teman am mambien eknen sambeyan ekmagen âlâk zem meti mama mimiñin bekanang ke zemsokbeme Zânan Zodan tuyen tu zulutindeye.

⁶ Âpme Zânan iknan melakandung teepman kamel keyet zupmanang weyayanang ke peme topme bitimanang songom seknanang weyayanang pemanen zamamtan. Âpme meunang gwidek ma bizik tunang mee ke timti manimamtan. ⁷ Egan Zet Zapat Dolaknan kapigok am zemkawan bemin-daye, “An bamnanen takozin, ek winderangben penang, ek bekebon neñ bukabonang elenang tim-pema nep ku bewe. ⁸ Neñ belak in tu etang manzulutindeyap. Yan egan iknan kobeen Kawawanangalen Emetak Ten ke indame tiwep.”

*Zânan Zisas tu zulupeme Sadanang tetipeye
(Matiyu 3:13-14; Luk 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Kan keyet Zisasiyan Nasalet mkaengatnan Galili msalen kopatan zemti Zânmagen mepme Zânan Zisas Zodan tuyen tu zulutpeye. ¹⁰ Zulutpeme Zisasiyan tuyengatnan kwapme kwapme keyegak kululun nandem tapme Kawawanangalen Emetak Tenang sasakandenombe kebon benti ekmagen toge. ¹¹ Topme

kululunġengatnaġ zet ñen kapigok toġe, “Geġ nâġât Nemun dolakñaġ penaġ. Neġ ġâġât gogot penaġ mamiap. Geġ nâġât keġ mamim oloġen bemnenik.”

¹² Zemdelanġ zeme keyegak Kawawaġġalen Emetak Teġaġ Zisas peġpeme msat tunġupman igak meġe. ¹³ Meti ke kasup 40 keġok songom kukñaġbenġ didikñaġġatnaġ ekġengat tunġuwinan meti mame Sadanġalen tetimaemae sambe sokbemsaye yanġut eġaġ katikñaġ bemti tage. Keġok mme Kawawaġġalen ensel kululunġengatnaġ ekġenaġ kot mukulem mpewien.

Zisasiyanġ nembanġane yanġbemti zulak zulak in-datiye

(Matiyu 4:12-22; Luk 4:14-15, 31-37; 5:1-11)

¹⁴ Âpme amobotnaġ Elolanġ Zân mka katikñaġan peme tage. Kan keyet Zisas ek Galili msalen meti Kawawaġġalen Zet Zapat Dolakñaġ am sambe ¹⁵ pigok manzemzikat indametan, “Kawawaġġalen zemâtâtâtġat katnanen mama kan bududuk bein. Keyet yomengatnan keġin ġilik zemti Kawawaġġalen Zet Zapat Dolakñaġ nâmti nâmkinjaġpeit.” Keġok mandiindometan.

¹⁶ Yanġ misenġen Zisasiyanġ Galili tundua ġanzenaset wapme wapme metneti Saimonmak datnaġ Endulu eġelanġ tunduaen anġġalayet elenġġolamidandan anġġala tatimalut idige. An zut ke muluwit ñotekñaġan anġġala titi mulup ke mammtemun. ¹⁷ Yanġ Zisasiyanġ metneti idikti pigok diidoġe, “An zut, it neġmak kopmalu meti neġ anġġala matilup keġogak am timti neġmagen

tusum indendeyelen mulup ke zikat idawap.”
 18 Zeme egelan nânâñak elenjolomit mee pi timalu temepme keyegak wati Zisas mâpmebun.

19 Belaknik bugan dati meti naman Zebediyet nemulatnenet Zemsmak Zân idaige. Egelan kegogak wanjanidan tati elenjolomit taomkekmalu 20 idikti keyegak kwizet idakumtetime nâmti biwit Zebedi ma mulup an notnan wanjaen tabien eknen katim indemti kot Zisas mâti mebun.

21 Meti eknenan Sabat tagonjo kanen kan keyet Zisasiyan nembanjane eknen ke indatime Kapaneam mkaen moti Zuda ilinangalen sesewat mkaen moweti Kawawanngalen Zet Zapat Dolaknan am zemzikat indammege.

22 Apme amnan zetnan ke nâmti zet zenzenangat nâmtetem omba penan mbien. Zisasiyan naman zii zet zikat indanda an eknenan zet manzemtemienen e silim indemti windenjanben zemzikat indammege.

23 Apme an nen we bekananmagan totapmangeyan wat kanjan teman kumti zeye,
 24 “Zisas Nasalet mkaengatnan, geñ eneyet kot omenzan ndamti ndawalesâgât tapmnik? Geñ Kawawanmagengatnan An Ten penan ke nâmâtâgeyap.”

25 Zeme Zisasiyan we bekanan an kenan tage keyet zemkulumpemti zeye, “Geñ zet sambe mimipiñ buzak angat kenangatan kwati belaknan met!”

26 Zeme we bekanan an bekan piwan seknan windenjanben mbutemti kanjan teman penan

kumti an kejangatnan kwati mege. ²⁷ Âpme am tabien ekñenañ nâmtetem penañ mti ilinak met zenâ zenâ mti zewien, “An kapi kwilekiyet set alakñañ penañ zikat ndame eknuwa? An kapi we bekanañ ekñen zemindeme mebegalen keyet winderñañ tasaingapmti zetnañ zeme gawepumti mezin.”

²⁸ Âpme keyet zapatnaññañ sakwep penañ Galili msalen ilindiñ palakñañ bemekopme am sambeyañ nâme delañ zeye.

*Zisasiyañ am zawatmak sambe weyañindeye
(Matiyu 8:14-17; Luk 4:38-44)*

²⁹ Zemsmañ Zânãñ Zisasmañ ilinsakwep Zuda ilinañgalen sesewat mkaengatnan toti Saimonmak Endulu egegalen mkaen mowebien. ³⁰ Âpme Saimongat tatnañ imbi zawat sek kikip temañ tapmme keyet zapatnañ Zisasiyet ³¹ dundume nâmti egañ mka keñañ tawemañgaen ke meti betnanen atamti mwapme keyegak zawat sek kikip bepiwan katikpeme wati timbumuluñ indaye.

³² Mti tatnepeme msat tambusât tapmme am notnañ ekñenañ noline zawatmak ma we bekanañinmak indatimti Zisasmagen kopmâbien.

³³ Kogogak mka keyetnañ am mee piyañ ilinsakwep mka dembusegeset pi met gak zemti tabien.

³⁴ Âpme egañ an zawalin sepem igak igak ma we bekanañinmak mâtindeme we bekanañ ekñenañ Zisasiyet yañañ nâmâtâpewiengapmti egat yañañ ku zemsokbembeyet zemkulumindeye.

³⁵ Mulup ke tapmnetneti wenge yañ tambuñan penañ ewe msasapiñ tapme Zisasiyañ wati mkaengatnan toti msat kwisak piñan penañ igak

metati dundundu mulup tapmimange. ³⁶ Âpme Saimonmak am notnaŋ tabienanŋ Zisas mâti mebien. ³⁷ Meaikti zewien, “Zisas! Am sambe ekŋenanŋ gâgât tatimalip.”

³⁸ Zeme Zisasiyanŋ pigok diindoye, “Neŋ Kapaneam mka ke wa belak ku pemkola, ke nin mka sokŋanik notnaŋ tapmezinen ke meti Zet Zapat Dolakŋanŋ eyo diindondoyet nâmti kola.”

³⁹ Âpme Galili msalen mka katanŋ tokwati Zuda ilinaŋgalen sesewat mkaen meti Zet Zapat Dolakŋanŋ diindomti am notnaŋ we bekananŋ keŋinan tatatnaŋ eyo mâtindeye.

Zisasiyan an ŋen liŋgit satnaŋanmak mme ŋeluye

(Matiyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Âpme an ŋen liŋgit satnaŋmaganŋ Zisasmagen kotpedondom samti pigok yaŋkwekiye. “Amobotnaŋ, geŋ ŋep weyaŋneneyelen nânik beme liŋgit satn kapi mmane ŋeluk.”

⁴¹ Zeme Zisasiyan an ke ekti egat kemberŋ penanŋ nâmti betnaŋanŋ sekŋanen timakti zeye, “Ŋep nâmgeyapgat liŋgidi ŋepbak!” ⁴² Kogok zeme keyegak liŋgit satnaŋanŋ piwan ŋelume sekŋanŋ dolakŋanŋ beye. ⁴³⁻⁴⁴ Âpme Zisasiyan an keyet zeye, “Geŋ meti am ŋengat sedi dolakŋanŋ bep keyet zet zapatnaŋ ku diindomane nâseip. Geŋ belak buzak meti sâpe sâpe bumbu an ekmagen mepmane egaŋ sekdi weyaŋ wiliŋgim gikme delaŋ zeme geŋ eweŋan baenen Mosesiyanŋ sâpe sâpe zigoset bumbuyelen meluwanŋ mge keyet katanŋ Kawawaŋgat sâpe sâpe bumane amnanŋ liŋgit satnaŋdi dolakŋanŋ bep keyet yaŋanŋ nâseip.”

Zisasiyan zet windenənben kekok zemti keyegak zempeme mege. ⁴⁵ Yanğut an piwan selen mepmambe dolakənən beye, keyet zet zapatnən am sambe diindom mege. Keyepmti Zisasiyan mka teman am sambeyən kot bemisikti bembuluən tabien. Keyepmti egaən igak msat tuŋgupman meti âlâk gâlâk tapme am mka nənəde sambeyən ekmagen kopmâbien.

2

Zisasiyan an wesin nən mme dolakənən beye (Matiyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Zisasiyan mameti ewe gilik zem Kapaneam mka teman kopataən zeme amnaən buŋamaən nâmbien. ² Nâmti am sambeyən kot mka keənən ma set dembiseen meti gak zem tapme Zisasiyan Zet Zapat Dolakənən tadiindomaŋge. ³ Diindomambe tapme an zulak zulagaən an wesin luanzamtı Zisasmagen kobien. ⁴ Koti ekme am sambeyən misik tabiengapm Zisasmagen sokənən kokogat kwindemti mka nukənən moti Zisas tageen penəən ke mka nəkənən ampambelelaən taiinən ke asekbem asekbem mti aimbonən an wesin ke luanən melesin tegen timtapme âlâŋ âlâŋ peme towege. ⁵ Zisasiyet kandaənən towepme Zisasiyan nâmkınpepenin kalinən ke ekmatâti awesinğat zeye, “Nemun, gâlen yomdi katikpeyap.”

⁶ Zeme zii zet zikat indanda an notnaən tapmambien ekənənən zet ke nâmti keinənən kapigok otnâmbien, ⁷ “An kapi Kawawaŋgat zet mobotnaən

penaŋ min! Msalen an ŋen yom katikpepeyelen windenaŋ ku tazin; yom katikpepe mulup e Kawawaŋgalen etaŋ!”

⁸ Nânâ keboŋ otnâme keyegak Zisasiyaŋ keŋinaŋgat yaŋaŋ ekti pigok diindoye, “Kwilekiyet in nânâ bekaŋaŋ keboŋ keŋinanen taotnâip? ⁹ In nâme an wesinŋat zet zigok zenzeyelenaŋ elen beŋ bein, ‘Yomdi delaŋ zein’; ma ‘Wati luendi gapumti met keyaŋ bein?’ ¹⁰ Pi Angat Nemunaŋ neŋ keyepmti neŋ msalen am yomin katikpepeyelen Bien Kawawaŋaŋ windennaŋgayaŋ tatnain, ke mma in nâgât yaŋaŋ nâmâtâtâtgalen miap.” Zemti awesiŋmageset ekti zeye, ¹¹ “Geŋ wati sinkwilimbaŋdi ambepelet timti mkandan met.” ¹² Zeme egaŋ wati keyegak sinkwilimbaŋaŋ ambepelet timtoti tambaŋgumen mepme am sambeyaŋ ekti nâmtemtem temaŋ penaŋ mti zewien, “Nin muluwaŋ kapi mamanamaŋ penaŋ sokbeme eknup. Zemti Kawawaŋgat kwitnaŋ mwati sesewatpewien.”

*Zisasiyaŋ an ŋen kwitnaŋ Liwai zemtetiye
(Matiyu 9:9-17; Luk 5:27-39)*

¹³ Egaŋ mulup ke mme delaŋ zeme mka petapme toti ewe Galili tundua ganzenan negak mepme am sambeyaŋ ek ekti kot ondekti bebuluŋ tapme egaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemzikat indammge. ¹⁴ Tadiindoneti toti met Alipiasiyet nemunaŋ Liwai takis mânep mkaen totati mulup tapmme ekti zeye, “Geŋ kopmane medi.” Zeme keyegak mulupmaŋ bee pem wati toti koge.

15 Koti Zisas aikme ilinsakwep meti mkanan patan zewien. Âpme Zisasiyan egalen mkaen ke moti meu tatnime am takis mânep timti butnan kambunanmak ilinangat matimtemien eknen ma am yomton eknenmak Zisas iknangat nemunane ilinsakwep keyegak motati tu meu tatnimambien. 16 Mme Palisi ekngalen mangeengatanan an zikat indanda notnanan meti Zisas nembaneyet indayankwesiwien, “Kwilekiyet Zisasiyan tu meu am yomton ma an mânep takis butnan kambu matip eknenmak pi tati tatnin?”

17 Tazeme Zisasiyan nâmti pigok diindoye, “Am zawatpin eknenan doktamagen ku mamelip, zawatmak eknenangut doktamagen mamelip. Sepem kegogak neñ wan am ilinangat nâme teñ mambein eknen indatitiyet ku toban. Am yomton eknen yominangatnan gilik zemti indatitiyelen toban.”

18 Zuda am ilinngalen set Kawawangat sesewatsasâti tu meu mee manzemkulumpematatemien. Kegogak kan nengat Zân tu zululut anmak Palisi ekngalen nembayan meu zemkulumpemti tapme am notnanan Zisasmagen koti yankwesiwien, “Zân tu zululut anmak Palisi ekngalen nembanineyan meu zemkulumpemti matalip âtnaman gâlen nembayan kekok eneyet ku mip?”

19 Yankwesime Zisasiyan pigok diindoye, “Neñ eknenmak talapgapmti eknenan oloñen mti tu meu zemkulumpemti belak ku talip. Âpme neñ an nenan mge kebonak an keyan imbiñanmak bet butete kanan beme notnane meuyet indaman-

dame koti meu ninipin belak ku matalip, eknenan tu meu nimwianți olojen mamip. ²⁰ Yan maneti kan dangome an ke notnanemak tatnepeme kasa eknenan kot mandamti mepme kan keyet kemben mti tu meu ninipin nep zemkulumpemti tabep.

²¹ Mka token tungupmanen etimbembenan alaknan atimti ku weyan bek. Weyansat tapm-nepemane egan bululun zemtobodak. Keyepmti alaknan etanan mpemane dolaknan kalinan tadak kebon. ²² Ma am nenan singapon sansan busat selik telepmanen bunak beme pululuk zemti mulatnak. Keyepmti selik alaknanen bunak beme egan epeepin; dolaknan zinak!”

*Sabat tagonjo kangalen zet
(Matiyu 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Sabat tagonjo kan nengat Zisasmak nembanane eknenan set wit mulup tungupmaset meti Sabat tagonjo kan keyet kenan kwileki nen ku mimiyelen zenzenanangut nembanane eknenan mepmambe wit katnan notnan belinan tapmatatnimepmambien. ²⁴ Apme Palisi eknenan indikti Zisasiyet pigok yan kwesiwen, “Zisas, pi ekbak, nemandine eknenan Sabat tagonjo kangalen set bembenan notnan pi kwilekiyet taangosoip?”

²⁵ Zeme namti Zisasiyan pigok indayan kwesiye, “In yensokn Dewit ma anene meuyet olati meluwan ku miminan mbien. Ke papiaen muluwan miminan e in ku mamain nâip?
²⁶ Abiatayan sâpe sâpe bumbu an nenan mange kan keyet amobotnan Dewilan Kawawangalen

sesewat mkaen moti Kawawaŋgat zikatnan nupmaman bemberaŋ ke mnimti anene notnaŋ indame nimbien. Nupmaman ke am belakŋaŋaŋ ku manimtemien. Sâpe sâpe bumbu an ekŋenaŋ etaŋ matimnimtemien keyaŋgut ekŋenaŋ meuyet penaŋ gakimti kileŋ ke anene timkotindame nimbien.”

²⁷ Zet zapat ke mimindamti zeye, “Amgapmti Kawawaŋaŋ Sabat tagoŋgo kan ke mme sokbeye. Wa Sabat tagoŋgo kan keyepmti Kawawaŋaŋ am ku indaweyaŋge. ²⁸ Angat Nemuŋaŋ neŋ Sabat tagoŋgo kan ma kwitnaŋ kwitnaŋ sambe wein kapiyelen Amobotnaŋin mayap.”

3

*Zisasiyaŋ Sabat tagoŋgo kan sutnateman an betnaŋ seleuuaŋaŋ ŋen weyaŋpeye
(Matiyu 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Zisasiyaŋ ewe gilik zemti Zuda ilinaŋgalen sesewat mkaen negak moti an betnaŋ seleuuaŋaŋ ŋen tapme ege. ² Âpme Palisi notnaŋ tabien ekŋenaŋ Zisasiyaŋ an kapi Sabat tagoŋgo kanen kapi weyaŋpeme ekti wapmet zelen pesenup, zemti ekdamuŋ mtabien. ³ Âpme Zisasiyaŋ an betnaŋ seleuuaŋaŋgat zeye, “Geŋ wati ŋeŋaŋ pieneŋ kwatat.” ⁴ Zemtetime motapme Zisasiyaŋ am pigok indayaŋkwesiye, “Sabat tagoŋgo kanen mulup dolakŋaŋ mimiyelen ma bekaŋaŋ mimiyelen am mamaŋin ewe weyaŋindendeyelen ma indawalapme gakikiyelen? Ze zeme nâmbi.” Indayaŋkwesime ekŋenaŋ zelinpiŋ buzak tabien. ⁵ Âpme amnaŋ keŋ katik mme Zisasiyaŋ nâme

ņep ku beme ņenzinņmak tokwaindikti an betnaņ seleuņņangāt zeye, “Bedi mututut.” Zeme betnaņ mututupme betnaņwan dolakņņ beye. ⁶ Ke mme Palisi ekņenaņ sesewat mkaengātņan toti meti keyegak amobotnaņ Elotgāt mukulem mimiņņane ekņenmak ondekti, “Set zigoset aikti Zisas kumann gakiwe,” zemti zemkabewien.

Am sambe penaņņ tundua ganzenan ondekbien

⁷⁻⁸ Âpme Zisasmak nembraņņane ekņenaņ Galili tunduaen mesât mme Galili msalengātņan am sambe penaņņā indikti indamâpmebien. Mepme am sambe Zudia msalengātņā ma Zelusalem mka temaņģātņā ma Idumea msalengātņā ma Zodan tu nembetģātņan ma Taia ma Saidon mka temaņ keyet nembet nembet mka isisikņā notnaņģātņā am sambe penaņņā Zisas mulup mimiņņangāt zapaņņā mekopme nâmbiengapmti ekmagen ondek kopmâbien. ⁹ Am sambeyaņ kot bembuluņti Zisas neņ ekbi geņ ekbi mti Zisas bekaņ maņģalaņpeme weweyelen mbiengapmti nembraņņeyaņ waņģa ņen sakwep aiksasayet zeye. ¹⁰ Zisasiyaņ am sambe maweyaņindemtangapmti am zawatmak sepem igak igagaņ koondakti Zisas timekti dolakņā bembeyet âmandamti dopmaņ âtâpe dopmaņ âtâpe mti maņģalaņpeme weweyelen mge keyepmti, “Waņģa aiigāt,” ke zeye. ¹¹ An we bekaņāinmak kwep kwep ekņenaņ Zisas zimosetnaņ kot ekti kandaņā tokutumti ņagak temaņ palen tazemambien, “Geņ Kawawaņģāt Nemuņā.”

¹² Âpme Zisasiyan we bekananjan egat kekok zemkawan kumbembeyelen zemkulumindeye.

Zisasiyan an 12 ombemindeme Kawawangalen Zet Zapat Dolakjan Penan zempalakjan bembeyet zemindeye

(Matiyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Âpme tunduaengatnan am notnan Zisasmak ilinsakwep kalan mobien. Motati Zisasiyan am kwiyet nâme nep beye eknen ke indazemandame ekmagen kopme ¹⁴⁻¹⁵ 12 eknen pi iknanmak mamayelen indaombemti an Kawawangalen Zet Zapat Dolakjan zempalakjan bembe an zenzeyelen ma we bekanan indapmobogalen zemindemti winde indaye.

¹⁶ An eknen keyelen kwilin kapigok:

Saimon (kwitnan nen Zisasiyan Pita kuye) ma

¹⁷ Zebedi nemulatnenet Zemsmak meninan Zân egelan nenzinziñ mti kwizet ngak teman makumtemun, keyepmti Zisasiyan egegat kwilit Boaneges kuye. Kwit keyet yanjan ningalen zele-set gilik zemann kululun kwisak kekok bein.

¹⁸ Ma Endulumak

Pilip ma

Batolomiyumak

Matiyu ma

Tomasimak (Alipiasiyet nemunan)

Zems ma

Tadiasmak

Saimon Zelot*

¹⁹ ma Zuda Iskaliot mkaengatnan. An keyan maneti bam Zisas zemkuye.

* **3:18:** Kwit keyet yanjan Matiyu 10:4 ekbak.

*Amnañ Zisasiyan mulup we bekanañ ekñengat ñeñañin Beelsebulmak tapm kekok zewien
(Matiyu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Meti mkaen motapme am sambeyañ ekti ewe kobem misik tapme keyepmti Zisas nembajane ekñenañ tu meu niniyelen set ku sokbemindaye.

²¹ Âpme Zisasiyet mamnotnaneyañ zapatnañ ke nâmti, “An pi keñañ kilom beme mene tapm,” zemi aiksât mebien.

²² Âpme zii zet zikat indanda an notnañ ekñenañ Zelusalem mka temañgatnañ koti Zisasiyet zewien, “An kapi Beelsebul† keñañ tazin.” Ma am notnañañ zewien, “An kapi we bekanañ ekñengalen ñeñañinañ winde same we bekanañ ekñen am keñinangatnan tapmâindeme melip.”

²³ Zeme Zisasiyan nâmti am ekñen ke indamandame kopme bemzenze zet ñen kapigok diindoye, “Sadañañ zigoset Sadañ ikñañak mâpme medak? ²⁴ Ma msat kwepgalen am mañgeyañ kalañti âmandawiek beme msat kwep am mañge keyañ windenjinben ku tabiek. ²⁵ Ma mka ñen keyet keñañ amnañ kalañti âmandawiek beme mka keyet kwitnañ bekanañ benak. ²⁶ Âpme Sadañgalen mulup an ekñenañ epeemti ilinak âwiek beme windemben ku tabiek ma ekñengalen mamanjin dolakñañ ñep ku tatnak.

²⁷ Âpme an ñen windenjañben penañ e nâmtiñgut kwindiñ moti milawatnañ kilom kambu ku matip. Egañ ñeñañ an katikñañ

† 3:22: Beelsebul ek we bekanañ ekñengalen an ñeñañ bembe an. Zuda am ekñenañ Sadañgat kogok manâmtemien.

beke ambeti setnaŋ betnaŋ zampeme tadak beme ŋep milawatnaŋ tinak. Bemzenze zet kapi Sadangāt zenzeŋaŋ. Sadaŋ ŋeŋaŋ ambeti zampeme tapmeŋgut we bekaŋaŋ am keŋinan talip ekŋen ke ŋep indamâbâgalen.”

²⁸⁻³⁰ Amnaŋ Zisasiyet, “We bekaŋaŋ keŋan tazin,” kekok zewiengapm Zisasiyaŋ zet kapi zeye, “Neŋ zet kapigok penaŋ zema nâit, amgalen mama mimi bekaŋaŋ sambe ŋep katikpepeyelen ma Kawawaŋgat zet mobotnaŋ mimi keyelen yom kekok ŋep katikpepeyelen. Neŋ Emetak Teŋaŋ winde name we bekaŋaŋ taindapmâlapgapmti Emetak Teŋgat zet mobotnaŋ zenze keyelen yom ŋep ku katikpepeyelen. Yom ke delaŋ zenzeŋepiŋ tapmetnepeme yom keyet dopmaŋ time delaŋ zewe.”

Am Kawawaŋgalen zet maŋgawepuwen Zisasiyet sipbutnaŋene

(Matiyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Âpme Zisasiyet mamnotnane ekŋenaŋ mka solonan baen kotati Zisasiyaŋ kwatotogat zepeme mopme tapmambien. ³² Zeme am sambe ekmak mka keŋan tabienaŋ Zisasiyet zewien, “Mamnodine ekŋenaŋ zupman baen kotati gâgât tazeip.”

³³ Zeme egaŋ am ekŋengat pigok indayaŋkwesiye, “Kwiyaŋ nâgât mamnotnne beip?” ³⁴ Zemti am tabien ekŋen meindik koindik mti zeye, “In talip kapiyaŋ nâgât mamnotnne penaŋ beip! ³⁵ Am ekŋen Kawawaŋgalen zet maŋgawepup ekŋenaŋ nâgât mamnotnne penaŋ beip.”

4

An nenan alialik katnan time megeyet bemzenze zet

(Matiyu 13:1-17; Luk 8:4-10)

¹ Âpme Zisasiyan ewe Galili tundua ganzenanak meti Kawawanġalen Zet Zapat Dolaknan tazemzikat indame am sambe penanan koti bemisik tabiangapmti eġan waġġa nġangat moti tu palen tapme amnan tu ganzenan gambibigen totabien. ²Tapme eġan bemzenze zet zemti nânâ sambe zemzikat indameti bemzenze zet nġen kapigok zeye,

³ “Nâip, an nenan wit katnan muluwen meti timtetelime mekoge. ⁴ Âpme katnan notnanan bululun zemti selen totemepme ageyan koti ekti nimbien. ⁵ Âpme katnan notnanan bululun zemti msat nanzan palen toge. Ke msat isiknan bugan bududuk gwaen nanzan palen etan tageyepmti duknan sakwep patan zemkwage. ⁶ Yan kasuwan kwageen kan keyet kindinan msalen baen penan ku tototnanġapm zime gakiye. ⁷ Âpme katnan notnan bululun zemti didik nusi kejanen toti kwakwat e nġep kwage yanġut nusi kwati minzilime eiġeiġ siye. ⁸ Âpme katnan notnanan bululun zemti msat kelaknan temanen togeyepm penanan dolaknan epeem kwat teman bemti tepman notnanġat katnan 30 sokbeye. Ma tepman notnanġat penanan 60 sokbeye. Ma tepman notnanġat penanan 100 sokbeye.” ⁹ Zisasiyan bemzenze zet kekok zemdelan zempemti pigok diindoye, “An nġen zet nânâyelen tiknanan tazinan zet kapi nġep opeimti nâsem.” ¹⁰ Kekok zemdelan

zeme amnaŋ kalaŋ mekopme Zisasmak nem-
 baŋane ma am notnaŋ ek kwesiŋ mâpmamtemien
 ekŋenaŋ ilinak tati bemzenze zet keyet yaŋaŋgat
 yaŋkwesiwien. ¹¹ Yaŋkwesime egaŋ pigok di-
 indoye, “Kawawaŋgalen zemâtâtâtgat katna-
 nen mama keyet zet enzililiŋaŋ tazin keyet
 yaŋaŋ in sosok zemkawaŋ bem indandaŋaŋ.
 Âpme an notnaŋ belak kileŋ zupman maip
 ekŋengut bemzenze zet etaŋ diindondoyet zen-
 zenaŋ. ¹² Keyepmti Aizayayaŋ pigok zeye,
 ‘Ekŋenaŋ zikalaŋ eek ektiŋgut penaŋ ku
 maekmâtâlip. Ma wagaŋ zet nânâ
 e nâmtiŋgut penaŋ ku manâmâtâlip.
 Ekŋenaŋ weyaŋekmâtâbiek ze
 Kawawaŋmagen keŋ gilik zenze aikme
 yomin katikpenak.’” *(Aizaya 6:9)*

*Zisasiyaŋ bemzenze zet zeye keyet yaŋaŋ
 zemkawaŋ beye*

(Matiyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Zisasiyaŋ zet kekok mti pigok
 indayaŋkwesiye, “In kwilekiyet bemzenze zet
 mandiindoyap keyet yaŋaŋ ku nâmâtâlip? In
 zigoset bemzenze zet notnaŋ sambe zewap keyet
 yaŋaŋ nâmâtâbep?” ¹⁴ Kekok indayaŋkwesimti
 bemzenze zet keyet yaŋaŋ pigok diindoye, “An
 wit katnaŋ time mege ke Kawawaŋgalen zet
 keboŋ ¹⁵ ma katnaŋ notnaŋ selen totemegeen am
 keŋin keboŋ ke Kawawaŋgalen zet nâme keŋinan
 topmatazinaŋgut Sadaŋaŋ koti makumsagat
 min. ¹⁶ Ma am notnaŋ nanzaŋ palen toge keboŋ
 ekŋenaŋ Kawawaŋgalen zet nâmti keyegak zet
 keyet nâme dolakŋaŋ beme oloŋen temaŋ mamip.

17 Keyañgut keñinan penañ Kawawañgalen zet zapat ku nâmkatik bemti kindiñinan ku time towewetnañgappm Kawawañgalen zet zapat dolakñañgat kasa ma sisipeñpeñ mimindame keyegak makatikpeip. 18 Naman am notnañ ekñen nusi keñan totemege keboñ. 19 Ekñen keboñañ msatgalen nukñañ sambemak mânep milawatgat tikñañañ ma kwitnañ kwitnañ notnañgat eyak mimi keyañ mamañin minzilime eijeij masimtalip. 20 Ma am notnañ katnañ msat kelakñañ temanen toweñge sepem keboñ. Ekñenañ Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ nâmti nâmkipemti keyet penañañ am notnañmagen 30 ma notnañmagen 60 ma notnañmagen 100 mee kekok masokbeip.”

*Lam batiyañ ku kwalatpepeyelen zet zapatnañ
(Luk 8:16-18)*

21 Zemti zet ñen naman pigok tusum zeye, “Âpme amnañ lam koñbemti batiyañ dukñañ ku makwalapenup ma mundum wewe kandañañ ku mambepenup. Nin lam koñti mundumañ tatatanen sosok bempemann tapme am mka keñan matalip mbusatnañ mambemindein. 22 Nâlen zetn ke lam nemboñ keyepmti in nâlen zetn zemkawañ bewep beme nânâ enziliñañ matazin ke ewe ku enzilin tabe ma nânâ kwatam tazin mââtâpeme kawañ bewe. 23 An ñen zet nânâyelen tikñañañ tazinañ zet kapi ñep opeimti nâsem.

24 Keyepmti in weyañnâmâtâbep enenogat am ñen Kawawañgalen zetnañ nâmti nâmtikñañ mbe beme Kawawañañ nânâñañ ewe tusumti sawe keyepm egañ nânâñañ sambe penañ tasawe.

²⁵ Ma am ñenaj zetnaj nâmti nâmtikñaj ku mbe beme Kawawañaj nânâñaj isikñaj ekmak tasain ke menzem mbe.

Wit katnaj epeem kwapmâgeyet bemzenze zet

²⁶ Kawawañalen zelañ ammagen msat katanj mekopme am sambeyaj kwati egalen zemâtâtâtgat katnanen mama keñaj mepmâbien keyet pigok bem zema nâit. An ñenaj muluwen wit katnaj time mege. ²⁷ Âpme egañ tambu misa pi wemwat wemwat mti katnajaj mulupmanj zigok tapm bee eekpiñ mme msat keñanak kaim igak epeemti dukñaj makwazin. ²⁸ Msalañ ikñaj katnaj ke mukulem mme dukñaj epeemti kwat sinañ betnaj mti penañaj mapein. Yañ maneti ekñen beewan ²⁹ penañaj memuj memuj bemtemepme elañgenje kanan beme wanam mti maantip.”

*Mastat katnajgat bemzenze zet
(Matiyu 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Âpme Zisasiyañ bemzenze zet ñen kapigok zemti diindoye, “Kawawañalen zemâtâtâtgat katnanen mama keyet yañaj mastat katnaj keboj. Ma neñ mastat katnaj keyet palen bemzema nâseip. ³¹ Msat sambe tep katnaj notnañaj mastat katnaj sebempeip. Mastat tep keyet katnaj isikñaj bugan penaj yañ an ñenaj mulupmanen mmet ondeme ³² epeem kwat sememti antemañelip bemti sinañ betnaj

mekopme age eknenan ke motati keyet eyonan mkanin mawalati kelin mambeip.” *

³³ Zisasiyan bemzenze zet kebon kebon notnan sambe zemti animbi Zet Zapat Dolaknan Penan nânânjinaŋgat katan mandiindomtān. ³⁴ Egan am sambe zet sosok yanŋanmak zemkawan bembepin belak bemzenze zet etan mandiindomtān yan nembananemak ilinak tati naman bemzenze zet manzemtan keyet yanŋan manzemkawan bem indamtan.

*Zisasiyan tâgâ lumun teman zemkulumpeye
(Matiyu 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Kasup keyegak manepeme gasim beme Zisasiyan nembananeyet zeye, “Nin tundua nembet daeset mebegalengat kame metne.” ³⁶ Kegok zeme nembanane eknenan am sambe bepi kati indemti Zisasiyan tapmangeen wanŋa keyegak moti Zisasmak ilinak mepme am notnanan wanŋa notnanŋat moti indapmoti keyegak mebien. Mepmambe Zisasiyan mulukgat mti wanŋa butnan delan zenzenan kwilimbenan met bemti muluknan bekan tawemanŋe. ³⁷ Taweme tâgâ lumun teman penan kwati tundua kumbume tundua maman teman kwati wanŋa kenan tuyan toti gak zesât mge. ³⁸ Âpme nembanane eknenan mebutemti zewien, “An zikat indanda, tuyen toti walesâpmnup pi geŋ nânâpin belak muluk kwapem tawenik?”

³⁹ Zemti buteme mulugengatnan wati tâgâ ma tu zemkulumidemti zeye, “It buzak talit!”

* **4:32:** Mastat katnan bemzenze zetgat yanŋan Luk 13:21 ke main nâmbek.

Zeme tâgâyan zetnaŋ gawepumti katipeme tuyan titokŋepiŋ tage. ⁴⁰ Mti nembane pigok indayanŋwesiye, “In kwilekiyet kiŋgati sebelan diŋdiŋ pi tapmip? In nâmkiŋpepeniŋ bugan ku tazin?”

⁴¹ Zisasiyan kekok mme nembane ekŋenaŋ nâmtemtem mti ilinak buzak zenâ zenâ mti zewien, “An kapi ziboŋ penaŋgapm am ma tumak tâgâ mee piyan zetnaŋ maŋgawepuipgat!” Kekok zemti tundua ganzenaŋ nembet daen mesât mebien.

5

Zisasiyan an ŋen we bekananŋ sambe mâpeye (Matiyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Meti ekŋenaŋ tu nembet daenen Gelasan msalen patan zemti ² nembaneyanŋ tapme Zisasiyan waŋgaengatnan toti met an ŋen we bekananŋmak kopme ege. An beke mkanŋ am zaimen nanzaŋ einzunan ke mawemtanaŋ kwati koge. ³ Âpme egaŋ miŋa keyet keŋan ke weme we bekananŋ winde same mobotnaŋ mme amnaŋ waia katikŋaŋ piyan setnaŋ betnaŋ manzampemtemienanŋ egaŋ mamitimutan keyepm belak katipeme kileŋ belak matokwatan. ⁴ Ekŋenaŋ waia katikŋaŋ piyan setnaŋ betnaŋ manzampemtemienanŋgut egaŋ met nanzaŋ palen talinzaŋ kunepeme etim toweme mametan. An ŋenaŋ windenaŋ bemti ek ŋep ku mtopepeyelen yek. ⁵ Tambu msa egaŋ sekŋaŋ nanzaŋ aimboŋan mawetindemetemien keyet keŋan mawemetan. Mti kalaŋan mototi ŋagak mti sekŋaŋ sambe nanzaŋ mti kileŋ ikŋaŋ mawaletan.

6-9 An keyañ Zisas beñan daen kopme ekti windembemti mepme Zisasiyañ ekti zeye, “We bekañañ in an keñangatan kwati melit!”

Zeme ekñañ Zisasiyet nâme mobotñañ beme kandañan pedondomti ñagak palen yañkwesiwien, “Zisas Kawawañ Amobotñañ penañgat Nemuñañ, geñ nin kwileki minndasâgât tapmnik?” Nin Kawawañgat monzalaman penañ diñgonup, “Nin sek sindem ku ndasenik.”

Zeme Zisasiyañ baenen we bekañañ ekñañ ke kwati mebegat zeyeyepmti Zisasiyañ an keyet yañkwesiye, “Geñ kwidi kwi?”

Yañkwesime egañ zeye, “Nâgât keññañ we bekañañ sambe talip keyepmti nâgât kwitn ‘Sambe Sopmañ.’ ” ¹⁰ Âpme we bekañañ ekñañ zet giñgiñ mti zewien, “Geñ msat kapiyetñañ ku ndapmâpmane mesenup.”

¹¹ Âpme kalañ keyet kandañan bee an ñengalen bo sambe penañ tati meu tatnimambien. ¹² Keyepmti we bekañañ sambe am keñan tabienañ zet giñgiñ mti zewien, “Geñ ndapmâpmane nin bo keñinan ñep metowemâsenup.” ¹³ Zeme Zisasiyañ we bekañañ nâmindeme an keñangatan kwati met bo keñan towepme boyañ keñin kilom beme ekñañ kunzuñ met tundua keñan toti tu nimti gakimtemebien. Bo ekñañ ke sambe penañ 2 tausen kegoañ toweti gakiwien.

¹⁴ Boyañ kekok mme am bo damuñ mamtemien ekñañ ekti winde bemti met mka teman ma mka isikñañ am notñañgat zet zapat diindome

ekņenaņ kwitnaņ kwitnaņ sokbeye ke eksât kopmâbien. ¹⁵ Zisasmagen koti an itnaņaņ we bekaņaņ sambe keņaņen tapme keņ kilom kilom mti matokwatan ke ekme keņaņ teņ beme saņgum melakanduņaņ miakti totapme ekti Zisasiyaņ mulup kiņgagatņaņmak mge beke ekti kiņgabien. ¹⁶ Âpme am bo damuņ mamtemien ekņenaņ an we bekaņaņaņmak mamtan egat zapatnaņ ma bo ekņenmagen kwitnaņ kwitnaņ sokbeye keyet zet zapatnaņ am sambe diindome nâmbien. ¹⁷ Nâmti ekņenaņ Zisasiyaņ msat ke pemti mebegalen yaņbemti apitilim pewien.

¹⁸ Zisasiyaņ naman waņgaen moti mesâgât mme an itnaņaņ we bekaņaņaņmak mamtan egaņ Zisasmak mesâgât yaņkwesim giņgiņ mge.

¹⁹ Yaņgut Zisasiyaņ zemkulumpemti zeye, “Geņ ipnodine ekņenmagen meti Amobotņaņaņ kembeņ mgamti weyayaņ mulup mme dolakņaņ benak keyet zet zapadi diindosenik.”

²⁰ Zeme egaņ gilik zem meti Zisasiyaņ ekmagen kwitnaņ kwitnaņ mge keyet zapatnaņ Dekapolas mka keyet keņaņ diindome am ekņenaņ nâmti nâmtemtem temaņ penañ mbien.

Zisasiyaņ Zailas nembraņaņ gakikiengatnan mwage ma imbi ņenaņ Zisasiyet melakanduņaņ timmekti dolakņaņ beye

(Matiyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Âpme Zisasiyaņ waņgaen moti tu nembet daen mepataņ zemti ewe nembu ganzenanak tapme am sambe penañaņ ekmagen kot ondekbien. ²²⁻²³ Ekņengat tuņguwinangatņaņ an ņen kwitnaņ Zailas, Zuda am ekņengalen sesewat mka

damuŋ an ɲen beke egaŋ koti Zisasiyet nâme mobotnaŋ beme pedondom samti pigok wekum saye, “Amobotnaŋ, neŋ namban gakisât bududuk penaŋ tapmgat geŋ koti bedaŋ sekŋanen bemti mmane alik bemti mak.” ²⁴ Zeme nâmti an kemak mepmalu am sambeyaŋ idamâpmeti ekŋenaŋ set tuŋgupman Zisas misik peme wesât mmebien.

²⁵ Âpme am mebien ekŋengat tuŋguwinan imbi ɲen sipmaŋ makwawetnepeme nup kanaŋ 12 beye. ²⁶ Imbi keyaŋ kan teepmaŋ dokta ekŋenmagen mepme ekŋenaŋ weyaŋpenup zemti mme ekŋenmagen mânepmaŋ sambe katipeme delaŋ zeme ewe sindem temaŋ timti sip omba penaŋ tusumti ewe makwawetan. ²⁷ Imbi keyaŋ Zisasiyaŋ am maweyaŋindemtan keyet zapatnaŋ nâŋgeyepmti am sambeyet keŋan Zisas taŋguwi zem kilik kilik mege. ²⁸ Kapigok otnâmti mge, “Neŋ melakanduŋaŋ etaŋ timmeksap beme ɲep alik besap.” Zemti kilik kilik mmeti met ²⁹ melakanduŋanak timmekme keyegak sipmaŋ katime keŋanen nâme zawatnaŋ yek beye. ³⁰ Imbi keyaŋ timmekme Zisasiyet windenaŋ notnaŋ ekmagen mepme nâmti zeye, “Kwiyaŋ melakan-duŋnan timmekme nâyap?” ³¹ Zeme nembraŋane ekŋenaŋ zewien, “Am sambe penaŋaŋ misik koti gatimego. Âpme geŋ kwilekiyet, ‘Kwiyaŋ natim mekzin,’ tazenik?” ³² Yaŋkwesime Zisasiyaŋ am timmege keyet guluk gilik mti timmage. ³³ Âpme imbi keyaŋ timmekme sekŋanen kwitnaŋ kwitnaŋ sokbeye keyet yaŋaŋ nâmti set belañ diŋdiŋ mti Zisasiyet kandaŋan pedondom samti zet zapatnaŋ sambe ke msaye. ³⁴ Msame Zisasiyaŋ imbi

keyet zeye, “Ipm, nâmkijnenakgapm pembenan benak keyepm kenđi sewaknan beme meti alik benak kegagak mepmambanik.”

³⁵ Egan imbi keyet zet ewe zemambe tapme Zuda am ekngalen sesewat mka nenanin egalen mkaengatnan am notnanan Zailas ekmagen koti zewien, “Nambandi walak yek bep. Keyet geŋ Zisas belak ku wakosenik.” ³⁶ Eknenan zet kegok tazenâme Zisasiyan nâmti keyegak Zuda am ekngalen sesewat mka damuŋ egat zeye, “Geŋ yayan ku mi; nâmkijpependi mkipman be.” ³⁷ Kegok zemti am notnan mâpmebien eknen zemkulumindemti Pitamak Zems meniŋan Zân eknen etaŋ indatime mebien. ³⁸ Meti Zuda am ekngalen sesewat mka damuŋgalen mkaen moti Zisasiyan nâme amnan kwisak temaŋ mti ambembesi tapmme moti ³⁹ indikti am sambe ambembesi tapmme zeye, “In kwilekiyet kwisak temaŋ mti yuyu yeye tapmip? Imbi nemba kapi ku gakip; belak muluk tawen.” ⁴⁰ Zisasiyan kegok zeme eknenan an pi zigogat kwat siwawaknan tapmin zemti yenbien. Mme Zisasiyan am sambe mka kenan tapmambien ke indapmâpme zupman baen topme delaŋ zeme nemba keyet mamaŋ bipman ma nemanane Pitamak Zemsmak Zân etaŋ zeme ilinak nemba gakikinan tageen ke tabien. ⁴¹ Tati imbi nemba keyet betnan atamti Zuda zeleset pigok zeye, “Talita kumi,” keyet yanŋan, “Imbi nemba isiknan, neŋ geŋ wawagat zeyap!” ⁴² Zeme keyegak imbi nemba isiknan keyan wati mebe kokot mge. Imbi nemba ke nup kanaŋ 12 etaŋ. Âpme imbi nemba isiknan ke

gakikiengatnan wapme ekti ekñenañ nâmtemtem penañ mbien. ⁴³ Âpme Zisasiyañ keyet zet zapatnañ am ñen ku diindondoyet zemkulumindemti nempa meu mkosame niniyet zeme meu mkot same niñge.

6

Zisasiyet mkañañ ñotakñanen am ekñenañ wisat mpewien

(Matiyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Zisasiyañ mka ke peme tapme ikñañgat mkañañ ñotekñañ Nasalet mesât mme nembañaneyañ mâti ilinsakwep mebien. ² Mepmane peme Zuda am ilinañgalen kâtnânâ kan beme sesewat mkaen moti Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ Penañ zemzikat indamiñge. Âpme am sambe ekñenañ zetnañ nâmti nâmtemtem penañ mti zewien, “Kwitnañ kwitnañ sambe mamin kapi ma nânâ temañ temañ kapi egañ desetgananañ penañ tiye? Egañ zigoset mulup dolakñañ temañ temañ kapi aikti mamm?” ³ Nin egat yañañ nânup. Ek bipmañ mka walalat an ma mamañ kwitnañ Malia ma meniñane Zemsmak Zoses ma Zudamak Saimon ma ipmanemak ke nin nâmtatnup.” Kegok zemti zentalati mtopewien.

⁴ Mtopeme Zisasiyañ pigok diindoye, “Kawawañgalen golan zenze an ñengat kwizet buñamañ msat notnane palakñañ bem tapmepme ikñañgat mamnotnane ma doipmane ma ikñañgalen mkaengatnañ amnañ zentalatpempti kwizet buñamañ ku mamwalip.”

⁵ Kegok zemti Zisasiyan ekñenmagen mulup temañ ñen ku mge. Am zawalinmak kwep kwep etañ notnañ betnañ indatamti zawalin mme alik bewien. ⁶ Mkañan ñotekñan am ekñen nâmkijpepenjinpigapmti tektek penañ mi-indemti egañ mka notnanen etañ tokwat meti Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñan zemzikat indam mge.

Zisasiyan nembrañane 12 mulup mimiyet zemindeme mekobien
(Matiyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Zisasiyan nembrañane 12 indazem tetime kopme Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñan zenezeyelen ma we bekanan indapmâbâgalen winde indamti namba zut zut zemideme mka katan mekokogat zemindeye. ⁸ Ekñenañ mesât mme Zisasiyan kapigok diindoye, “In mesâti set mebegalen tonğanin etañ mmebep. Meu ma ele ma mânewin mee ñen ku timebep. ⁹ Sewewelin mmebep ma melakandunjin tipmasek mee ku munduñ bep. Sekñinan tazin ke etañmak mebep.” ¹⁰ Mti pigok diindoye, “In mepme mka keñan ñen indame in kwep keyegak mawemetneti mebep. ¹¹ In mka ñen patañ zeme mka keyelen am ekñenañ mka weweyelen ku indawep beme in mesât mbep, kan keyet zipelukñin señti zewep Kawawañgalen ñenzinziñan mka kapimak tazin zemti mebep.”

¹² Zeme nâmti ekñenañ msat katan meti angat zeme yomangatnan gilik zenze keyet zetnañ diindowien. ¹³ Diindomti we bekanan sambe am keñan indapmâindewien ma zawatmak sambe

olip kelaknaŋ tunanaŋ sekŋinan zulutindemti mme alik bewien.

*Zân tu zulumut gakikiŋaŋgat zapatnaŋ
(Matiyu 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴⁻²⁹ Elolaŋ meniŋaŋ Pilipgat imbiŋaŋ Elodias menzem wageyepmti Zânaŋ moti Elotgat zeye, “Geŋ meniŋdaŋgat imbiŋaŋ menzem wadik kapi geŋ Kawawaŋgalen zii zet tazin e aŋgasonik.” Kegok zeme Elodiasiyaŋ Zânaŋ Elotmak egegat yomit zemkawaŋ bemidaye keyet nâme ŋep ku beme Zângaŋ ŋenzinziŋ mti zemdelan zeme Elo-laŋ am notnaŋ zemindeme Zân atamti setnaŋ betnaŋ zamti mka katikŋan met pewien.

Imbi Elodias keyaŋ Zângaŋ ŋenzinziŋ mti kukuyelen nâŋgeyaŋgut Elolaŋ Zân ek Kawawaŋgalen mulup an teŋ ma yomepiŋ kwetetepmaŋ mamain keyet mti mineti, “Neŋ kuma gakime Kawawaŋaŋ naman neŋ kegogak nawalebemagen,” zemti kiŋgati aŋgalaŋ peme mamti zetnaŋ zeme nânâyelen nâmtikŋaŋ mamtan.

Âpme maneti peme Elot sokbembenŋaŋ keyet kan daŋgome egaŋ egat kandaŋan an ŋeŋaŋ bembe notnaŋ mamtemien ma an kasa kuku ekŋengalen ŋeŋaŋin ma Galili msat notnaŋ ekŋengalen an ŋeŋaŋ notnaŋ indamandame kopme bumuluŋti indamti tapmambien. Kan keyet Elodiasiyaŋ Zân kume gakikiyelen setnaŋ dolakŋaŋ penaŋ sokbemsaye. Elot ma an ŋeŋaŋ notnaŋ ekŋenaŋ ondek tapme Elodiasiyet nambaŋaŋaŋ ekŋengat zikalinan meti silik wendiye. Silik wendime Elot ma an ŋeŋaŋ

notnanaŋ egome Elolaŋ nambaŋaŋ keyet zeye, “Geŋ kwileki ŋengat gembeme zemane neŋ ŋep gasap. E Kawawaŋgat zikatnan pigok zemkatik bem gayap. Geŋ kwileki belakŋaŋ ŋengat zemane ŋep gasap ma msat mandamuŋ miap kapi butnaŋ elenŋem gaŋgayelen zemane e kegogak ŋep elenŋemti gasap.”

Zeme imbi nempa keyaŋ mka butnan gwaen mamaŋgalen meti mamaŋgat yaŋkwesiye, “Maŋge, neŋ bienaŋ kwileki nanayet zesap?”

Yaŋkwesime mamaŋaŋ Zân tu zululut egat ŋenzinziŋ mamtan keyepmti nambaŋaŋgat pigok zeye, “Geŋ Zângat ŋokasetnaŋ gaŋgayet zeseniŋ.”

Zeme nambaŋaŋaŋ nâmti keyegak winde bemti amobotnaŋ Elotmagen toweti zeye, “Alak kapi Zân tu zululut angat ŋokasetnaŋ usumti batien bemti naseniŋ.”

Zeme amobotnaŋ Elolaŋ zet ke nâmti keŋaŋ bekaŋaŋ penaŋ beye, yaŋgut amgat zikalinan zemkatik beyeyepm yek ŋep ku zenak. Keyepm egaŋ kasa kuku an ŋen zempeme egaŋ mka katikŋan meti Zângat bimaŋ usumti ŋokasetnaŋ batien bem mti kot nambaŋaŋ ke same egaŋ Zângat ŋokasetnaŋ pelep ke mti mamaŋ mesaye. Âpme mamaŋaŋ Zângat ŋenzinziŋ mamtan keyepmti Zângat ŋokasetnaŋ ke same egat ŋokasetnaŋ ke ekti nâme ŋep beme mti mepeme mege. Kegok mme nempaŋane ekŋenaŋ zet zapaŋaŋ nâmti kot sekŋaŋ mti met miŋa keŋan wat pemti atampewien.

Elot kegok mmame Zisasiyet zet zapaŋaŋ msat katan palakŋaŋ bemeti amobotnaŋ egat wakŋan topme nâmti zeye, “Zân tu zululut neŋ bimaŋ

elengewan keyañ naman gakikiengatnan walep keyepm windenañ igagen penañ tapm.”

Yañgut am notnañañ zewien, “An kapi Kawawañgalen golan zenze an Ilaiza,” ma notnañañ zewien, “Ek Kawawañgalen golan zenze an itnañañ baen mamtemien ekñen keboñ.”

Zisasiyañ am 5 tausen meu indaye

(Matiyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Zân 6:1-14)

³⁰ Zisasiyañ nembrañane zemindeme mka katan mebienañ maneti Zisasmagen koondakti am-magen kwitnañ kwitnañ mbien ma Zet Zapat Dolakñañ Penañ zemzikat indawien keyet zezapatnañ msawien. ³¹ Âpme am sambeyañ ekñenañ tabienen ke mekopen tapme Zisas ma nembrañane ekñenañ meu niniyelen kan tunjupman bugan ku sokbemindame keyet mti Zisasiyañ nembrañaneyet zeye, “Kame, nin pi pemti msat tunjupman nnak daen meti bugan kâtnâmtati meu nsenup.” ³² Zemti ekñenañ ilinak wañgaen moti msat tunjupman tu nembet daeset ke mesât mebien.

³³ Tapmepme am sambe mka temangatnan ekñenañ indik mâtâti ekñenañ nembu gilop windem bemti nembet daen ñeñañ met patañ zewien. ³⁴ Âpme Zisasmak nembrañane ekñenañ bam met ganzenan patakpemti Zisasiyañ toti met am sambe penañ indige. Ekñenañ sipsip damunjinpinok tabiengapmti Zisasiyañ am ekñengat kemben penañ mti yañbemti Zet Zapat Dolakñañ sambe zemzikat indam mge.

³⁵⁻³⁶ Tazemzikat indam mnepeme msat tambusât

penañ tapmme nembrañeñeñ ekti Zisasmagen meti zewien, “Msat penañ tambusât tapm keyet geñ am indemane mka temanen ma isikñanen meti meunjin ilinañgat aikti kwitimti nseip.”

³⁷ Zeme Zisasiyañ dopmañ pigok gilik zem zeye, “In meu ñen aikti indame nila!” Zeme ekñenañ Zisasiyet yañkwesiwien, “Nin 200 kina kapiyañ nupmamañ met kwiti koindamann niniyet nâmti tazenik?”

³⁸ Âpme egañ pigok indayañkwesiye, “In meti eleñenañ nupmamañ zigok tazin ze egit?” Zeme ekñenañ meekti zewien, “Eleen nupmamañ 5 ma añgala zulañ talup.”

³⁹ Zeme nâmti egañ nembrañeñeñeñ zeme am zemindeme mañge ñen mañge ñen kwanñ sinañ dolakñañ palen gwilelañ pempti totapmebien. ⁴⁰ Mañge notnañgat am 100 ma mañge notnañgat am 50 kekok tapmebien. ⁴¹ Tapmepme Zisasiyañ nupmamañ 5 kemak añgala zut ke timtati zikatnañ kululuñen gwaen ekme mopme Kawawañgat, “Wisikñ,” zempti nupmamañ ke meselemti nembrañe indame ekñenañ ambepelet timti am mañge tabien katanñ indamebien. ⁴²⁻⁴⁴ Indamepme am 5 tausen piyañ meu nimkingapme meu butnañ kileñ temepme ke naman nembra ekñenañ akumtim akumtim mti tise 12 kekok wepme gak zeme nembrañeñeñeñeñ timti mebewien.

*Zisasiyañ tu paleset mege
(Matiyu 14:22-23; Zân 6:15-21)*

⁴⁵ Kegok mti Zisasiyañ ikañ ewe keyegak tati nembrañeñeñeñeñeñ ñeñañ zemindeme ekñenañ

wanğaen moti tu nembet Besaida mkaen daeset mesâgât tapmepme eğan ikñañ ke tati am sambe zemindeme mekobien. ⁴⁶⁻⁴⁸ Ekñañ mekopme delañ zeme Zisasiyañ dundusâgât kalañan memoge. Moti Zisasiyañ igak kalañan ke dundumambe tapme gasi penañ beme indikme nembañane ekñañ ilinak etañ piyañ tundua sutnan penañ daen mepme tâgâ temañan mebieset kot indakumbume mesâgât taolapmambien. Tambu tetak piwan mulup temañ ke tapmmetnepeme msasâgât tapmme, Zisasiyañ toti tundua paleset ekñenmagen sokñañ sebem indesâgât mge. ⁴⁹ Eğan kekok mme ekñañ, “Wa, we bekañan kozin,” zemti kinğati yeye mme ⁵⁰ Zisasiyañ pigok diindoye, “Kinğaqapıñ. Neñ nen penañ takolapgat sewak talit.” ⁵¹ Zemti Zisasiyañ wanğa keñañ mowepme keyegak tâgâyañ katikñañ takumanğewan bep zeme nembañaneyan nâmtemtem temañ mti tabien. ⁵² Ekñañ Zisasiyañ am sambe penañ meu indame nimbien windenañ keyet yañan mee kekokak ku eknâmbien.

Zisasiyañ Genesalet msalen am zawalinmak weyañindeye

(Matiyu 14:34-36)

⁵³ Âpme ekñañ tundua nembet daenen meti Genesalet msalen patañ zemti wanğa mandame kañan mopme tekñañ mandamti mot tep palen ⁵⁴⁻⁵⁵ zampemti Zisasmak nembañane ekñañ toti mepme am notnañan indikmâtâti windembemti mka katan meti am zawalinmak indaluanzamtimti Zisasmagen kopmâbien. ⁵⁶ Âpme Zisasiyañ mka temanen ma mka isikñañ notnanen

mege kan keyet am zawalinmak luentimti tambangum sutnanen koindeme wemti ekme Zisasiyan takopme melakandunan butnan etan ke timekti dolaknan bembeyet wekuwien. Wekume namindeme am zawalinmak eknenan sanguman busilinan etan timekti alik bemâbien.

7

Yenpawineyelen mama mimi itnanan ke mâti mamtemien

(Matiyu 15:1-20)

¹ Âpme zii zet zikat indanda an eknenan Zelusalem mkaengatnan kot Palisi indaikme ilinsakwep met Zisasmak ondebien. ² Ondak tati Zisasmak Zapat mmambe tati indikme Zisasiyet nembanane notnan eknenan yenpawineyelen zii zet tazin keyet katan belin zululupin tu meu taatamnimbien.

³ Âpme Palisi ma Zuda am eknenan yenpawineyelen mama mimi ke mâti keyet katan belin mee zululupin tu meu nen ku maatamnimtemien. ⁴ Ma eknenan bemkwiti kwiti mundumengatnan gilik zem meti kegogak tu zululupin meu nen ku maatamnimtemien. Wa ke etan yek, mama mimi kebon notnan menzim bati ma okop mee pi ewe zululutnan keyegak sakwalam zuluti mambumbemnimtemien. Ma mama mimi kebon kebon sambe notnan ewe wemezin.

⁵ Keyepmti Palisi ma zii zet zikat indanda eknenan Zisas nembananyelen muluwan ke ekti Zisasiyet pigok yankwesiwien, “Nemandine eknenan kwilekiyet yenpapmnanngalen set tazin

ke kulumti tu meu mee belin zululupin bumbulimagan kilen tatim nip?”

⁶ Yankwesime Zisasiyan eknjengat pigok zeye, “Ewenan tipman baenen Kawawangalen golan zenze an Aizayayan in tetimaemae an kebongat esemten penan meluwan pigok mge,

‘An ekjen kebon keyan keninan penan bankunemti kwizet bunamm belak sekgan etan mwati manzempalaknan bemneip.

⁷ Mti ilinangalen yepawineyelen set keyan nâlen zii zetnok bempemti ke am sambe zemzikat indamamipgapmti nâgât belak segan etan mandundunaip.’” (*Aizaya 29:23*)

⁸ Zemti pigok diindoye, “In Kawawangalen zii zet penan ke imgulume topme ilinangalen yepawineyelen set sambe ke mamkatiknan bem maip.”

⁹ Zemti ewe tusumti pigok diindoye, “In yepawinangalen set ke mtati Kawawangalen zii zet imgulume totogalen setnan dolaknan penan masokbemindain. ¹⁰ Mosesiyan Kawawanmagen zet nen mti kapigok zeye,

‘Gen mambipdangat nâmane mobotnan bewe. An nenan mambipmangat zet mgasik zeween an ke kume gakiwe.’ (*Kisim Bek 20:12*)

¹¹ Keanjut in naman am set sepem nen zikat indame ekjenan pigok mamip. ‘Mam biwine ekjenan olat olat ke temimti mamengut ekjenan pi ilak Kawawangat tewalan sasâgât zemti bempeya.’ ¹² Zemti mam biwine indamukulem dolaknan penan ku mamiindeip. ¹³ Set kegaset

in Kawawangalen zii zet mtopemti ilinangalen set manzemzikat indaip. Mama mimi sambe kebon notnanj sambe penanj mamâlip.”

¹⁴ Kegok zemti am sambeyet ewe zeme kopme pigok diindoye, “In sambe wakbemti tapme zet kapi zema weyanjâmâtâlit. ¹⁵ Kwitnanj kwitnanj nime kambakņinan matowezin keyanj yom kum bein. Keņinangatnan nânâ bekananj ma dembusek bekananj makwazin keyanj keņin mme bekananj mambein. ¹⁶ An űen keņanmaganj zet zeyap kapi nâmti ikņanjak opeim nâsem.”

¹⁷ Eganj zet kekok zemdelanj zemti am indeme mekopme mkaen mowepme nembanjane ekņenanj keyegak mâpmoti bemzenze zet zeye keyet yananj zemâtâtindame nânâyelen yanjkwesiwien. ¹⁸ Yanjkwesime Zisasiyanj pigok diindoye, “In kekokak űoktikņinpiņak tapmaip? ¹⁹ Meu nimann tipkambakņnan matowezin keyanj keņinanan toti keņin mme bekananj ku mambein. Keyanj belak tipkambakņnan totapme baeset tipman makwawezin.” (Keyepmti Zisasiyanj meu sambe kapi ku zemkuluye űep etanj niniyelen zeye.)

²⁰ “Âpme keņinangatnan nânâ ma zet bekananj makwazin keyanj keņin mme bekananj mambein. ²¹⁻²² Am keņanangatnan kwitnanj kwitnanj bekananj kapigoganj makwazin: űoktik bekananj, ma ani-mbi zomolim ekņenanj set kilenj mama ma awem-biņ bembenjananjut notnanjgalen imbi menzem wawat ma kambu, kasa kuku, imbi indaasek indende, mobotnanj sakam igak igak, dâsuki, kakiki ma amgat zet bekananj notnanj zenze ma

nânânjin kilom maotnâip. ²³ Nânâ bekanaj keboñaj keñinangatnan kwati keñin mme bekanaj beme Kawawañgat zapat ku matalip.”

*Zisasiyan Silia mkaengatnan imbiyet
nâmkinpepeñaj kaliñaj ege
(Matiyu 15:21-28)*

²⁴ Kegok zemdelañ zemti Zisasiyan mka ke peme tapme Taia ma Saidon mka temañ egegat msat tuñgupmanen mege. Egañ meti mka tambañgumen moti amnañ egat zet zapatnañ ku nânâyelen otnâñge. Yanğut am ekñenañ mepme zapatnañ nâmâbiengapmti ñep ku enzililiyelen sepem beye. ²⁵ Keyepmti Zisasiyan mopme mopme keyegak imbiñenañ zet zapatnañ nâmti nabañaj we bekanaj ñenañ mme keñaj kileñ mambemtangapmti Zisasiyet nâme mobotnañ beme pedondo saye. ²⁶ Imbi ke Pinisia imbi Silia mkaengatnañ zetnañ Glik zet manzeman. Imbi keyañ nabañajñgat keñangatnan we bekanaj mâpepeyelen Zisasiyet zet giñginj mge. ²⁷ Keyepmti Zisasiyan imbi keyet pigok dunduye, “Nemba ekñenañ meu ñenañ manip. Âpme geñ nâmane nembayelen meu menzemti tam ñep ku sasayelen bein. Sepem keğogak neñ Zuda am ekñen ñenañ indamukulem mtiñgut bam am Zuda mañgaen ku sokbemeñaj in indamukulem mimiyeleñ.”

²⁸ Zeme imbi keyañ dopmañ pigok gilik zem saye, “Amobotnañ, geñ zet e penañ zenigañgut tam ekñenañ nembayelen meu pâpmañ bap palen toweme kileñ ke mambeseip.”

²⁹ Egan kekok zeme Zisasiyan kapigok zeye, “Geñ zet kekok penañ zenikgapmti nambandi we bekanañ katipe mezingat gilik ze mkandan met.”

³⁰ Zeme imbiyan mkanan meti ekme nambañan we bekanan pemepme sinanen muluk dolakñan taweme ekti nâme dolakñan penañ beye.

An wakñan kekekñan ma zet ku manzemtan ke Zisasiyan weyanpeye

³¹ Zisasiyan Taia mka katikpem met Saidon mka sebempemti Dekapolas mka sebemindemti Galili msat tunduaeset mepme ³²⁻³³ am notnanan an wakñan kekekñan zet mee zesât maolatan ke wati Zisasiyan betnanan timekme dolakñan bembeyelen nâmti ekmagen wapmebien. Wapmeti Zisasiyan weyanpepeyet yankwesiñ giñgiñ msame Zisasiyan nâmti egan an ke wati ganzenanik meti betnan nemunñan wakñan nembet nembet wapemti naman mtot zawagan betnanen wasekpemti an keyet nambalamanen ³⁴ bemtati an keyet kember mti zikatnan kululunen ekme mopme Zuda ilinangalen zeleset Bipmanğat pigok zeye, “Epata.” Zet keyet yanñan, “Wakdi teñ beme zet ze!”

³⁵ Zeme wakñan teñ peme zet dolakñan zeye. ³⁶ Âpme Zisasiyan keyet zapatnan ku zenzeyelen am indazemkulum aleme am ekñenan nâpemti keyet zapatnan zempalakñan bemâbien. ³⁷ Ekñenan nâmtemtem penañ mti zewien, “An kapiyan kwitnan kwitnan mme dolakñan etañ mambein. Mti kekok am

wakṇaṇ kekekṇaṇ ma zet ku manzeip ekṇen mme zet zeip ma wakṇin teṇ mapemâzin.”

8

Zisasiyaṇ am 4 tausen meu indapelanguye (Matiyu 15:32-39)

¹⁻² Zisasiyaṇ tipman baenen am sambe meu in-daye yanaman mise ṇen am sambe penaṇ ondek tapme kasup tuk bepi Zet Zapat Dolakṇaṇ tadiindometne peme, am ekṇenaṇ meu bugan mkobien e nime delaṇ zemâge. Âpme amnaṇ tu meu aikti niniyelen setnaṇ ṇen ku aikbiengapm Zisasiyaṇ nembraṇane indapmandame kopme zeye, “Neṇ am sambemak kasup tuk takwati meuṇin belaknik mkobien elak nime delaṇ zeyeyepmti alak meuṇinpiṇ tapme indikti neṇ ekṇengat kemberṇ penaṇ miap. ³ Am notnaṇ mkaṇin beṇangatnan penaṇ kobiengapmti belak indema gilik zem mkaṇinan mesât meti meuyet selen sukṇan bemti zikalin gililiṇ peme tokutuseip beme ṇep ku besem.”

⁴ Zeme nembraṇane ekṇenaṇ yaṇkwesiwien, “Msat tungupman pi tu meu desetgat aikti indamann nseip?”

⁵ Zeme Zisasiyaṇ indayaṇkwesiye, “In nupmanaṇ zigok mtalip?”

Zeme ekṇenaṇ zewien, “Nupmanaṇ 7 mtatnup.”

⁶ Kegok zeme nâmti am ekṇengat zeme ondekti msalen gwilelaṇ totapme nupmanaṇ 7 ke mti

Kawawangat, “Wisikn,” zemti meselem nembanjane kalan indame ekjenan timti am indamebien. ⁷ Âpme angala isiknan notnan kegogak taindaye. Ke Zisasiyan mti kegogak Kawawangat wisikn zemti nembanjane kalan indame timti am kalan indamebien. ⁸⁻⁹ Indame am 4 tausen piyan meu nimkingapme butnan belak temege ke timti tise 7 wepme gak zeye. ¹⁰ Kegok mti Zisasiyan am zemindeme mkaninan mekobien. Am zemindeme mekopme Zisas ma nembanjane ekjenan ilinak etan wangaeen moti Dalmanuta msalen daen mebien.

*Palisi am notnanan Zisasiyan menok mme eegalen yankwesiwien
(Matiyu 16:1-4)*

¹¹ Dalmanuta msalen met tapme Palisi an notnan ekjenan Zismagen koti menok teman notnan mme ekjenan Kawawangat Nemunan penan ke nâmâtâtâgalen tetipem ekbien. ¹² Mme Zisasiyan ekjen ke indikti kenan bekanan beme zeye, “Alak kan pigogak am talip ekjen kapiyan kwilekiyet menok mme eegat etan manzeip? Keyepm alak kan kapiyet neñ ekjenmagen menok nen ku mma ekseip, yek penan.”

¹³ Egan kegok zemti katiindemti nembanjane ilinsakwep gilik zemti wangaeen ewe moti tundua nembeleset mebien.

*Palisimak amobotnan Elot ekjengat yanjin Zisasiyan nupmaman yisiyan mme masemen keyet palen bemzenze zet zeye
(Matiyu 16:5-12)*

14 Nemba ekñenaj nupmamanj mekwititijet kandati nupmamanj kwewetanj wanja kenjan tagaen ke mkobien. 15 Âpme Zisasiyanj Palisi ekñengalen mama mimi ke ekme ñep ku beye keyepmti selen kopmambe Zisasiyanj nembañaneyet golanj zet zemti bemzenze zet kapigok diindoye, “In Palisimak Elot egetgalen yis keyet eksewep.” *

16 Zeme nembañane ekñenaj Zisasiyelen zet keyet yanaj ku weyanñambiengapmti ilinak zenâ zenâ mti pigok zewien, “Nin nupmamanj ñen kwititipij belak kotngapmti Zisasiyanj keyet tazen.”

17 Ekñenaj kekok zenâ zenâ tapmme Zisasiyanj nâmti pigok indayanjkwesiye, “In nupmamanj kwititipij kolo keyet eneyet zenâ zenâ tapmip, in nâgât yanj ku eknâmâtâlip, ma? In kenjin uwatnanj penanj! 18-19 In neñ kwitnanj kwitnanj mima

‘Zikalinañ eek ektingut ku maekmâtâlip ma zet zema wakñinanj zet nânâ nâmtiñgut ku manâmâtâlip.’ *(Esekiel 12:2)*

In tipman baenen am 5 tausen pi nupmamanj 5 etanj bukeyangut meselem indama nimbien ke ku nâmâtâlip?”

Zemti nembañane indayanjkwesiye, “In nupmamanj nimkiñgapme belak temepme timti ele zigok webien?”

* **8:15:** Palisi ekñengalen mama mimi ke Kawawanj sesewat-sasayet setnanj sambе bēmtimâpmambien ke nâmkijpepe palen yek. Amnanj indikgongoyet seganj etanj mti mambien. Elolanj Zisasiyanj menok mme eekgalen etanj manâmtan. Eganj menok ke ekti nâmkijpepeyelen yek.

Indayan̄kwesime ek̄nen̄ zewien, “Ele 12 kekok webenn.”

²⁰ Zeme Zisasiyan̄ ewe indayan̄kwesiye, “Kan ñengat nupmaman̄ 7 mti am 4 tausen pi indama nimkingapme butnan̄ totemepme timti ele zigok webien?”

Indayan̄kwesime ek̄nen̄ zewien, “7 webenn.”

²¹ Zeme n̄amti pigok diindoye, “In neñ kekok mimiye windenn tatnain keyet yan̄ mkawan̄ bema in nikti yan̄ n̄amâtâlipgapmti Palisi ek̄ngalen mama mimi ku mâbep.”

*Zisasiyan̄ Besaida mkaen an ñen zikatnan̄ beñan̄ weyan̄peye
(Matiyu 16:8)*

²² Âpme Zisas ma neman̄ane ek̄nen̄ Besaida mkaen mepatan̄ zeme mka keyetnan̄ an ñen zikatnan̄ beñan̄ an keyet notnaneyan̄ Zisasiyan̄ sek̄ane atamti mme dolak̄nan̄ bembeyet watoti Zisasiye yan̄kwesim giñgiñ mbien. ²³ Kegok zeme n̄amti Zisasiyan̄ an zikatnan̄ beñan̄ ke betnamti mka ganzenan̄ ilidak baen metati Zisasiyan̄ an keyet zikatnanen̄ zawagan̄ wasekpepm̄ti betnan̄ zikatnanen̄ mobemti yan̄kwesiye, “Zikadan kwilekiki notnan̄ ñep taekdik?”

²⁴ Zeme an keyan̄ belak zem wat ekti zeye, “Neñ am taliwen pi ñep taindigap yan̄gut indikma tep ñotek̄nan̄ nembon̄ tabem temezin.”

²⁵ Zeme Zisasiyan̄ betnan̄ ewe zikatnan̄ bemti weyan̄peme zikalan̄ bikbik mti kwitnan̄ kwitnan̄ sambe bepi ekmâtâpm̄age. ²⁶ Âpme Zisasiyan̄ zempemti zeye, “Geñ am mka tun̄gupman moti

am keyet zapat diindondopin belak buzak lolot-nak mkandanen mesenik.”

*Pitayan Zisasiyet yaṇaṇ zemâtâge
(Matiyu 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Âpme Zisasiyan nembraṇane ilinsakwep Sisalia Pilipai mka temaṇ manzemtemien keyelen mka isisikṇaṇ ṇengat seleset mepmambe Zisasiyan nembraṇane pigok indayaṇkwesiye, “Am ekṇenaṇ nâgât kwiyaṇ tapmain manzeip?”

²⁸ Indayaṇkwesime nembraṇane ekṇenaṇ zewien, “Gâgât am notnaṇaṇ, ‘Zân tu zulutindende an egaṇ gakikiengatnan wati tapmain,’ manzeip ma notnaṇaṇ, ‘Kawawaṇgalen golaṇ zenze an itnaṇaṇ ṇen egaṇ wati tapmain,’ manzeip ma notnaṇaṇ, ‘golaṇ zenze an Ilaiza egaṇ kululuṇengatnan toti tapmain,’ kekok manzeip.”

²⁹ Zeme nâmti naman Zisasiyan ilinaṅgat indayaṇkwesiye, “Âpme in nâgât kwi manâmneip?”

Indayaṇkwesime Pitayan dopmaṇ pigok gilik zem zeye, “Geṇ Kilais Kawawaṇaṇ am nin yomengatnan gilik zemndatitiyet zemgeme to-banan. Kekok penaṇ manâmgenup.”

³⁰ Zeme yaṇaṇaṇ ke am notnaṇ ku zemindandayet nembraṇane zemkulumindeye.

Zisasiyan sindem timti gakiweyet zapatnaṇ di-indoye

(Matiyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Âpme Zisasiyan nembraṇane zet zemzikat indam metneti zeye, “Angat Nemuṇaṇ neṇ mamoti amnaṇ sindem temaṇ penaṇ nawep.

Sesewat mka temanġalen an damuġ ma sâpe sâpe bumbu an ñeñaġ ma zii zet zikat indanda an ekñeñaġ niktakalimti nome gakiwawaġut naman kasup tuk etaġ tati ewe gilik zemwabap.”³² Kegok zemkawaġ be-mindame keyegak Pitayaġ Zisas wati nemba notnaġ bamkumindemti yaġbemti Zisasiyaġ ku gakikeyet zemkulumpeye.³³ Zeme Zisasiyaġ naman nembañane notnaġ ekñenmagen gilik zemindikti Pitayet zeye, “Geġ Sadaġalen nânâ mgasik ke pemane talak! Geġ zet zenik ke Kawawaġalen ñoktik yek, amġalen ñoktik etaġ otnâmtyepm zenik!”

³⁴ Âpme Zisasiyaġ am sambe ekñen ma nembañane indazemtetime ekmagen kopmâpme ekñengat zeye, “An ñeñaġ neñmagen tususâġât mbe beme eġaġ ikñaġgat sekñaġ mtoti segalen kwitnaġ kwitnaġgat ku nâmtikñaġ mti eġaġ sindem temaġ Angat Nemuñaġ neġ tiwap sakam keboġ timti namâbe.³⁵ Ma am ñeñaġ ek sekñaġgat yayaġ mti Kawawaġalen zezapat dolakñaġ ku mkawaġ bewe beme eġaġ mama kanzizit ku tiwe. Yaġgut am ñen eġaġ sekñaġ nâġât talasiwe beme mama kanzizit mama ke ñep tiwe.³⁶ Am ñen ek msat kapiyelen milom bilombi sambe ke tim nalak nalak mam mnepeme mamañaġ yuġgume ek keyaġ walebe. Msalengalen kwitnaġ kwitnaġ keyaġ zigok mukulem mme mama kanzizit tiwe? Yek penaġ.³⁷ Eġaġ walelet mundumen met tazin ke naman kwitnaġ kwitnaġ ñeñaġ bamamañaġ ku kwitimti gilik zem wawaġalen. Yek penaġ.

38 Mineti am nenan Angat Nemuñan nâgât ma Zet Zapatn Dolakñan kapi am Kawawañgat zemtalatpemti kilen mamaip ekñengat zikalinan zemkawañ bembeyet sakambuk mbe beme neñ bam kululuñ Bipmnañgalen winde ma busatnañmak ma Kawawañ egalen ensel teñ maip ekñenmak kobap kan keyet neñ kegogak am ekñen keyet nâma sakambukñañmak beme bankumindewap.”

9

1 Zisasiyan zet nen ewe pigok tusumti diindoye. “Neñ zet penañ sukwep penañ pigok zema nâit, in am talip kapiyetnañ am notnañan ewe gakikipiñ tapmetnepeme Kawawañgalen zemâtâtâtgat katnanen mama keyañ windenañmak kawañ beme ekbep.”

Zisasiyet sekñañan asekti mamananan penañ beye

(Matiyu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Manepeme kasup 6 mepme Zisasiyan nembañane Zânmak Zems ma Pita indatime ilinak etañ kalañan memoti Zisasiyan sek sepe-man asekti naman sepeman igak penañ beye.

3 Melakanduñan mee pi satnañ penañ bemti sokñañan puyuk peyak penañ mge. Msalen an nenan melakandu zulupme sepem keboñ penañ nep ku benak. 4 Âpme nembañane ekñenañ ke ekpeñ tapme Mosesimak Ilaizayan keyegak koti Zisasmak zenâ zenâ tapmme indikbien. 5 Indikti Pitayan Zisasiyet zeye, “An zikat indanda, pi dolakñañ penañ nnak kapi tatnupgapmti nâmane

mka minzalaŋ tuk, ŋen gâgât, ŋen Ilaizayet, ŋen Mosesiyet walati mambanup.”⁶ (Pitayaŋ kiŋgagat palen tati zet yaŋaŋ nânâpiŋ; belak kilen kekok zeye.)

⁷ Zeme keyegak zanza ŋenaŋ tot indasumuŋme indidikpiŋ mbien. Âpme zanza keyet kejanen zet kapigok sokbeye, “Kapi nananġat Nemun penanġ. Neŋ egat tikŋaŋ manâypagat in egat zetnaŋ gawepuwep.”⁸ Zet kekok sokbeme keyegak nembanaŋe ekŋenaŋ meek koek mti Zisasiyaŋ igak etaŋ tapme ekbien.

⁹ Âpme Zisasiyaŋ kot indatimti kalaŋangatan kwatopmambe Zisasiyaŋ Nembanaŋeyet zemkulumindemti zeye, “In kwitnaŋ kwitnaŋ e ego keyet zet zapatnaŋ am ŋen diindondopiŋ manepeme Angat Nemunaŋ neŋ gakikiengatan gilik zemti wabap.”

¹⁰ Zet ke ekŋenaŋ nâmti kejanan bemti ilinak pigok zenâ zenâ mti zewien, “Gakikiengatan wawat zet kapi kwilekiyet nâmti zeina?”

¹¹ Ilinak kekok zem mbienanġ yek beme Zisasiyet yaŋkwesiwien, “Zuda amgalen zii zet zemzikat indanda an ekŋenaŋ eneyet Kawawaŋgalen golaŋ zenze an Ilaiza egaŋ ŋeŋaŋ kopmeŋgut bam Mesaya An Kawawaŋaŋ amŋane yomengananġ timkwatindendeyet ombempaye keyanġ kobe manzeip?”

¹² Kekok yaŋkwesime Zisasiyaŋ pigok diindoye, “Ilaizanok ek ŋeŋaŋ penanġ koti am yomenganan timkwat indendeyet mulupmanġ mimiyet zenzeŋaŋ mge. Âpme zet ŋen zenzeŋaŋ tazin kapi zigosetgat Angat Nemunaŋ neŋ sindem temanġ

namti bamkumneneyet Kawawangalen zelen kogo-
 gok meluwan mimiñan? ¹³ Neñ pigok penañ
 zema nâit, an Ilaiza nemboñ ilak kopme amnan
 muluwan bekanan sepem igak igak msawien.*
 Kawawangalen Zet Itnananen meluwan mimiñan
 keyet katan sokbeye.”

*Zisasiyan we bekanan anemba ñeniyet
 keñanangatnan zempeme mege
 (Matiyu 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Zisasmak nembane tuk ekñenan
 kalañangatnan nembane notnan tabien
 ekñenmagen toti indikme am notnanan
 inda bembulun tapme Zuda amgalen zii zet
 zemzikat indanda an ekñenmak Zisasiyet
 nembane notnan tabien ekñenan ñenan
 ñengat zemtalat ñenan ñengat zemtalat
 tapmambien. ¹⁵ Yan am sambe ekñenan tatneti
 ekme Zisasiyan daen kopme ekti Zisasiyet
 olimti windenbemeti mkuwien. ¹⁶ Met mkume
 Zisasiyan indayankwesiye, “Indati kwilekiyet
 dopmanğat tapmdândâmo?”

¹⁷ Âpme an ñen ekñengat tunğuwintangnan
 wati zeye, “An zikat indanda, neñ nemun we
 bekanan mme zet zenzepiñ mamngapmti
 geñmagen wakolap. ¹⁸ Nemba kapi we
 bekanan mtati msalen kutupeme kwati zawak
 salañ kwilak kwilak mti zetnan anğalikti setnan
 betnanan mutututi katikñan mambein. Keyepm
 neñ nembandine ekñengat zema we bekanan
 zempeme mebegat olalo.”

* **9:13:** Ilaiza e Zân tu zululut an egat nâmti zenzeñan (Matiyu 17:13).

19 Zeme Zisasiyan zet ke nâmti am tabien ma nembane ekjengat zeye, “In nâmkinpepeninpin penañ! Neñ inmak kan teepman kapi mamti indamukulem mamambap?” Diindomti zeye, “Anemba denze wati kopme ekbi!” 20 Zeme anemba ke Zisasmagen sokñan wapmepme we bekananñ Zisas ekti nemba piwan belak msalen mkutupeme kwati kililin mti zawak salañ kwilak kwilak mge. 21 Âpme Zisasiyan nemba keyet bipmanğat yanğwesiye, “Nemandi kapi kan zukñan penañ yanğbemi muluwan kapi mge?”

Yanğwesime bipmanñ zeye, “Nemba isikñanenagak yanğbemi mge. 22 We bekananğ eğan sesepelimi wat tokwapme meti sekñan waleletgalen mulup temanğ penañ mamin. Keyepmti geñ windendi tazin beme ñep ndapmukulem mimnde.”

23 Âpme Zisasiyan zeye, “Kwilekiyet geñ windendi ñep tazin beme mbek zet e zenik? An ñenanğ nâmkinpepenañ katikñanğ penañ tabe beme kwitnanğ kwitnanğ zein keyet katanğ ñep sokbem sawe.”

24 Zeme keyegak nemba keyet bipmanñ sinzet palen zeye, “Neñ nâmkinpempgeyap yanğut nâmkinpepen katikñanğ yegat napmukulem mmane geñmagen nâmkinpepen katikñanğ bak.”

25 Âpme am sambe penañ windem bemti taondak kopme Zisasiyan we bekananğ anemba masesepelimwati mamtan keyet zet windenñbeñ zempemti zeye, “Geñ anemba keñangatnan kwati meti ewe gilik zem kapiyegak ñen ewe ku kwatowebanik.”

26 Âpme we bekananən kwati mesât mge, kan keyet nemba bekan piwan omba penan butemti we bekananən yeye mti kwati mepme anemba keyanəgakikiñanənok toanğasim weme am ekñenanə ekti zewien, “Nemba pito ilak gakip.”

27 Kegok zeme Zisasiyanə nemba betnanen atamti mwať onzempeme tage.

28 Kegok mti Zisasiyanə mkaen mowepme nembanane ekñenanə keyegak moti ilinak etañ tati yanğwesiwien, “Kwilekiyet nin we bekananə ke mabâgat olapmann bep?”

29 Yanğwesime Zisasiyanə zeye, “We bekananə ekñen keboñ ke belak ñep ku indamâbâgalen dundundumak tati ñep indamâbâgalen.”

Zisasiyanə gakikiñanğat zet zapatnanə ewe diindoye

(Matiyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

30-31 Zisasiyanə nembanane gakikiñanğat zapatnanə ilinak diindondoyet nânge keyepmti ekñenanə mka ke katipemti Galili msat tunğupmaset buzak buzak enzilimti mebien. Selen mepmambe Zisasiyanə nembanane zemzikat indamti zeye, “Angat Nemunanə neñ maneti amgat belinan mopma ekñenanə nome gakima nabewep. Yanğ kasup tuk etañ tati ewe gilik zem wabap.”

32 Eganə kegok zeme ekñenanə zet ke yanğanə ku weyanğnâmâtâti yanğwesimti nâsâgât mbienanğut naman kiñgati belak peme tage.

An kwiyanə amobotnanə bein?

(Matiyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ekñenan meti Kapaneam mkaen patan zemti mka ñengat motati Zisasiyan nembane indayan kwesimti zeye, “Selen daen in kwilekiyet tazenâmkopmo?”

³⁴ Kegok indayan kwesime ekñenan selen daenen koti, “Kwiyan ningat amobotnan mambe?” Zemti zenâ zenâ tapmkopmambiengapmti zelinpin buzak tabien. ³⁵ Âpme Zisasiyan mkaen koweyeyan totati nembane 12 ekñengat zeme koondak tapme zeye, “An ñenan amobotnan masâgât nân beme egañ tototnan penan mamti am notnan ekñen sisilin mulup mimindamti mambe.” ³⁶⁻³⁷ Kegok zemti namba isikñan ñen wati tunjuwinan mwat ambetati zeye, “Namba keboñ kapi an ñenan nâgât mti gogot mpewe beme egañ neñ gogot mnewe ma ñenan neñ gogot mnewe beme An zemneme toban ek kegogak gogot msawe.”

*An ñenan ningat mulupmnan gat ku zentalabe beme ek ningat notn
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Âpme Zânan Zisasiyet zeye, “An zikat indanda, nin an ñenan gâgât kwidan kumti we bekanan mâpeme ekti ninmak ku mamaingapmti zemkulumpenn.”

³⁹ Kegok zeme nâmti Zisasiyan nembane ekñengat pigok diindoye, “In an ñenan nâgât kwitnnan kumti muluwan tototnan keboñ mme ekti ku zemkulumpewep. An keboñ keyan sakwep eleñ beleñ bemti nin ku zentalatndewe.

⁴⁰ An ñen mulupmnan gat ku zentalatndewe ek

ningat notn kegok nâmpewanup. ⁴¹ Nen pigok penan zema nâit, in nâgât nembanne maipgapmti am nenan kwitnan kwitnan dolaknan nen ma okowen tu etan bemindame nimbep beme an ke tosanepin belak penan ku tabe bam maneti keyet tosanan tiwe.

*Mama mimi bekanan galen tetimaemae sokbe-
mindame suknan ku bembeyet ankenoo zet diin-
doye*

(Matiyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Am nenan notnan nen nâmpewanan isiknan bugan tasain ek bekanan mimiyet zet kelaknan mpeme bekanan mbe beme an bekanan gat zet kelaknan mpewe ke bimanen nanzan siput teman an opempemti nembu kenan âtâpeme towepme dolaknan bein mneti eknenan kegok ku mme egan belak tapmetneti Kawawan galen zemdela zenze kanen dopman nuknan bekanan penan tiwe. ⁴³ Sepem kegok tazingapmti bedi nenan mama mimi bekanan gaik mesâgât mme elengem pemane mebe. Gen mineti bedi zuzulak mmaneti tezin nandan toti tewen zimti sek sindem tipej mamambanik magengat bedi elengem pemane mepme bedi nembet duman maneti mama kanzizit tiwanik. ⁴⁴ [‘Âk kegok ku mbanik beme tezin nandan meti sambum kuluk kwilak mti gakikipin sindem tipej tipejak mamambanik ma tewan kogogak

gazime sindem tipeŋ mamambanik.† 45 Ma geŋ sedaŋ mama mimi bekanaset gapmesâgât mme sedi nembet eleŋgem pemane mepme kaŋtaŋ kaŋtaŋ mamambanik. Mineti sedi zuzulak maneti teziŋ ŋandaŋ towebanigat sedi nembet eleŋgem pemti sedi nembet dumaŋ piyaŋ kaŋtaŋ kaŋtaŋ maneti mama kanzizit aikbanik. 46 [‘Âk kekok ku mbanik beme teziŋ ŋandaŋ meti sambum kuluk kwilak mti gakikipiŋ sindem tipeŋ tipeŋak mamambanik ma tewaŋ kogogak gazime sindem tipeŋ mamambanik.†] 47 Ma geŋ zikadi ŋenaŋ mama mimi bekanaset gapmesâgât mbe beme geŋ kwenzempemane mebe. Mineti geŋ zikadi ilindiŋ maneti teziŋ ŋandaŋ towebanikgat kwenzempemane mebe. 48 Âk kekok ku mbanik beme teziŋ ŋandaŋ meti sambum kuluk kwilak mti gakikipiŋ sindem tipeŋ tipeŋak mamambanik ma tewaŋ kogogak gazime sindem tipeŋ mamambanik. 49 Neŋ geŋmak tususu mimiyet zetik mban keyet katnaŋ ku mambanik beme neŋ katikgema teziŋ ŋandaŋgat zapat bewanik. 50 Dalaŋ ke tikŋaŋ keyaŋgut dalaŋgat tikŋaŋ delaŋ zeme amnaŋ selen mulati maimmak kolip keboŋ. Kogogapm in dalaŋ nembon keyet tikŋaŋin kwesiŋ tatagat nâmti in keŋin dolakŋaŋ tapme nolinmak keŋ kwep bemti keŋ sewakŋaŋ palen mamambep.”

10

† 9:44: An Kawawangalen zetgat yaŋaŋ mkawaŋ bembeyet nânâ mulup mamip notnaŋaŋ zet kukuŋaŋ ke tususuŋaŋ manzeip papia notnaŋgat tazin; notnaŋgat yek.

*Zisasiyan awembiñ ku kalalangat zetnañ zeye
(Matiyu 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ Âpme Zisasiyan mka ke naman katipemti Zudia msaleset meti Zodan tu nembet daen mepme am sambeyan ewe koondakme manzemzikat indamtan, kegogagapm Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñan Penan diindom zikat indaminge.

² Tadiindome Palisi an notnañan koti, “Zisas tetipemann egan zet ñen zemyungume ekti wati zelen mepesenup,” zemti kapigok yanñkwesiwien, “An ñenan imbiñan asekepeyelen Mosesiyelen zii zelen set ñen tazin ma yek?”

³ Zeme Zisasiyan naman dopman yanñkwesiyegak kapigok indayanñkwesiyen, “Mosesiyen awembiñ kalalangat zigok zeye?”

⁴ Indayanñkwesime ekñenan zewien, “An ñenan imbiñan asekepenti zemâtâtât papia kumsame mebegat Mosesiyen ñep mimiyele zeye.”

⁵ Kegok zeme Zisasiyan dopman pigok gilik zem indaye, “In keñ katik mbiengapmti Mosesiyen nâmindamti zii zet ke kumindaye wa ke Kawawañgalen ñoktik penan yek. ⁶ Kawawañan yanbenti kwitnan kwitnan sambe mge kan keyet egan an ma imbi betnañan penan miideye. ⁷⁻⁸ Keyepmti Kawawañgalen Zet Itnañanen kapigok zein,

‘An ñenan imbiñan wazin beme egan mambipman katiidemti egelan kenit segit pepen bemalu kwep beme mambalup. ⁹ Kawawañan animbi kapi tusum idendenangapmti ilit ma am ñenan kilen ku kalañidewe.’” *(Sokbembe 2:24)*

¹⁰ Mkaen motati nembañane ekñenañ zet keyet yañañ nânâyet yañkwesiwien. ¹¹ Yañkwesime egañ yañañ pigok diindoye, “An ñenañ imbiñañ asekpemti an ñengat imbiñañ menzem wabe beme yom mbe. ¹² Ma imbi ñenañ apmañ asekpemti imbi ñengat apmañ menzemwabe beme egañ awembiñ mama ke kalañti yom tiwe.”

*Nemba isisikñañ Zisasmagen indatim kobien
(Matiyu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Âpme am ekñenañ nembañane Zisasiyañ indati mebegat indatim kopme Zisasiyet nembañane ekñenañ nemba isikñañ ekñengat nâme tototnañ beme Zisasiyañ ku indati mebegat zemkulumindewien. ¹⁴ Kegok tapmme Zisasiyañ indikti nâme ñep ku beme zeye, “Kululuñen gwaen mama katikñanen amnañ nemba ekñen keboñ bemti mebegat zenzeñañgapmti nemba zemkulumindendepiñ katiindeme neñmagen kolit. ¹⁵ Neñ penañ zema nâit, an ñenañ nemba isisikñañ ekñenok bemti zet nâme penañ penañ etañ beme yañkwesim giñgiñ ku mamip. Keyet katnan yañkwesi yañkwesi mimipiñ. Belak etañ nâmkiñpewe beme ekñen Kawawañgalen zemâtâtâtgat katnanen mama keyet keñañ meti masâip.” ¹⁶ Kogok diindomti nemba kwep kwep ekmagen kopme indambetati popop kumindemambe betnañ ñokñinan bemti Kawawañañ indamukulem mimindendeyet zemgwatnañ mge.

*An mânep milawatnañ temañañ Zisasiyet nâme mobotnañ beme ekmagen mege
(Matiyu 19:16–20:19; Luk 18:18-33)*

17 Âpme Zisasiyan mka ke katipemti tapmepme an mânep milawatnañ teman keyañ ekti windembem kot Zisasiyet nâme mobotnañ beme pedondom samti yankwesiye, “An zikat indanda dolakñañ, neñ zigok penañ mti mama kanzizit ke tiwap?”

18 Yankwesime Zisasiyan dopmañ pigok gilik zem dunduye, “Geñ nâgât ‘An zikat indanda dolakñañ,’ zenik. Zet keyet yañañ ñep nâmdelañ zemti zenik? Kawawañ kwewañ dolakñañ.

19 Geñ Mosesiyelen zii zet kapigok tazin ke nânik, ‘Kasa ku kuwanik, imbimak sek kileñ ku mambanik ma kambu ku tiwanik, zet dâsuki ku zewanik ma amgalen milawat notnañ kileñ ku omenzañ tiwanik, ma geñ mambipdineyet kandañidan meti zet nânân mambanik.’ ”

20 Zeme an keyañ zeye, “An zikat indanda, kwitnañ kwitnañ zenik ke nemba isikñanenak baenen yanjbemti mañgawepumkwalap.”

21 Zeme Zisasiyan ekti nâmtikñañ mpemti zeye, “Geñ kwileki ñen ewe mimiyelen tagain. Geñ gilik zem mkandan meti milawadi sambe tazin ke kalañ kumti am bekopsat indamâpmane delañ zeme kopmane neñmak meselup. Âpme keyet dopmañ maneti kululunen gwaen tiwanik.”

22 Zisasiyan kok zeme egañ mânep milawatnañ temañgapm nâpeme mekwapme belak zetnepin kusum tati kembeñ palen mege.

23 Mepme Zisasiyan nembrañane guluk gilik zem meindik koindik mti zeye. “Am mânep milawalin teman ekñañ Kawawañgalen

zemâtâtâtgat katnanen mama keñan mebegalen e kwindendenəñ temanə penanə.”

²⁴ Zeme nemba ekñenəñ zet ke nâmti nâmtetem penanə mme Zisasiyanə ewe pigok diindoye, “Nembanne kululuñen gwaen mama katikñanen mebegalen set ke nukñanə penanə.
²⁵ Bo temanəñ buñi aimboñanə isikñanen ñep ku modak. Yek penanə. Sepem kegogak am mânep milawalinmaganə Kawawañgalen zemâtâtâtgat katnan maip ekñenmak tususuyelen nâmnukñanə penanə mamip.”

²⁶ Kegok zeme ekñenəñ nâmtetem temanə mti zewien, “Kok zenik beme kwiyanə mama kanzizit ñep tiwe?”

²⁷ Zeme Zisasiyanə indikmototi zeye, “Mânep milawalanə set bekekme am Kawawañgalen zemâtâtâtgat katnan maip ke ku tusuwep yañgut Kawawañanə am ekñen keyet keñin mim eleñ belanə beme mama kanzizit ke ñep tiwep.”

²⁸ Zeme Pitayanə zet ke nâmti Zisasiyet pigok dunduye, “Nânik, nin kwitnanə kwitnanə sambe bankumpemann delanə zeme genmagen kobenn.”

²⁹ Zeme Zisasiyanə dopmanə pigok gilik zem saye, “Neñ penanə sukwep zema nâmbak, am ñenanə nâgât ma Zet Zapat Dolakñanəgampmi mkanəñ ma dapmeninəñ ma ipmamnotnane ma mambipmane ma nemunnambanəne ma msatnanə mee pi katipe mâbe beme ³⁰ Kawawañanə egat tosanəñ 100 ewe tusum sawe. Pien msalen msat, mka ma dapmeninəñ ma ipmanə ma manəñ bipmanə ma nemunambanəñ ma mâmulupmanə mee pi omba samâbe. Âpme msalen kapi nâgât zet

zapatn mti mame amnaŋ keyet pepetnaŋ mti sisipeŋpeŋ mpeme ola olat palen mambe keyet penanaŋ mama kanzizit titiyet kanaŋ danŋoween kan keyet egaŋ mama kanzizit keyet toŋaŋ bembtabe. ³¹ Apme an ŋenaŋ ikŋaŋgat sekŋaŋ alak pigogat mmoti, ‘Neŋ ŋep talap,’ tazein beme egaŋ bangat tototnaŋ bewe. Ma ŋenaŋ alak tototnaŋ tapmain beme egaŋ bangat mobotnaŋ bewe.”

³² Zisasiyaŋ ŋeŋaŋ bemindame meti met set tuŋgupman tati Zisasiyaŋ Zelusalem mkaen mopme kwitnaŋ kwitnaŋ msawep keyet zet zapatnaŋ nembaŋane ma am notnaŋ zet zapat mimindame ekŋenaŋ nâmtemtem mti kiŋgagat palen Zisas mâti Zelusalem mkaen mosâgât mobien. ³³⁻³⁴ Mopmambe Zisasiyaŋ zeye, “In nâip, nin Zelusalem mkaen mosâgât tapmotnup. Âpme kan keyet Angat Nemuŋaŋ neŋ sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ma zii zet zikat indanda an ekŋenaŋ zemnome Zuda am maŋgaengatnaŋ ku sokbembenaŋ ekŋengalen belen mopma ekŋenaŋ tetepulet mnamti sindiwaŋ nawitikti sindem temaŋ nameti nome gakima met nabewep yaŋgut kasup tuk etaŋ tati naman ewe gilik zem wabap.”

*Zemsmak Zân egelaŋ amobotnaŋ tatagalen
Zisas yaŋkwesiwun
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Âpme Zebedi nemulatnenet Zemsmak Zân egelaŋ Zisasmagen meti zewun, “An zikat indanda, nit geŋ kwileki ŋen minndandayet nâmti gayaŋkwesisâpmilup.”

³⁶ Zemalu Zisasiyaŋ idayaŋkwesiye, “An zut, neŋ pe kwileki miidandayet nâmti kotazelup?”

³⁷ Idayañkwesime egelañ dopmañ kapigok zewun, “Geñ bam Amobotnañ mundumdanen tabanigen nit nâmdemane ñenañ gâgât sukwakalakdi penaset ma ñenañ alomeset tabalup.”

³⁸ Zemalu Zisasiyañ pigok diidoeye, “It zet keyet yañañ kandati kegok yañkwesilup. Neñ amnañ sindem nawep ke okowen tu akñañmak nembon bemname nimbap. Ke it ñep nimbalup? Ma sindem tiwawen amnañ tu zulutnewepnok ke it kegogak ñep zulubalup?”

³⁹ Âpme egelañ egat zewun, “Nit ñep mbalup.”

Zemalu Zisasiyañ pigok diidoeye, “Neñ tu okop nimbawen keyegak it ñep nimbalup ma neñ tu zulubawen keyegak it ñep zulubalup. ⁴⁰ Keanjut neñ sukwakalakan penaset ma alomeset tatagalen keyet zetnañ neñ ñep ku zesap e Kawawañañ ikñañ mundum ke tatagat am kwi ombemindeye, ekñen keyañ tabep.”

⁴¹ An zulañ Zisasiyet kegok zemalu nembañane notnañ ekñañ egegat nâme bekanañ beme ñenzinziñ miidame ⁴² Zisasiyañ ilinsakwep indazem tetime kot ondek tapme pigok diidoeye, “Msat sambe ekñengalen amobotnañ temañ ekñañ mulup anjine mka katanñ indem mepme mamti ekñañ am notnañ indadamun mme maip in keyet yañañ ñep nâip. ⁴³ Set kabonñ kapiyañ inmagen ku sokbewe. Inmagen-gatnañ an ñenañ amobotnañ besât mbe beme egañ am tototnañ notnañ ekñengat sisiliñ mulup mimi an bewe. ⁴⁴ Ma inmagengatnan an ñenañ

ņeņaņ mamayelen nâmti notnane ekņengat kan-
daņinan mamti am sisiliņ mulup etaņ tosaņinpiņ
mamip keyet katanā miindawep. ⁴⁵ Neņ Angat
Nemuņaņ amnaņ neņ napmukulem mneme ma-
mayet nâmti ku koban. Neņ nen am notnaņ in-
damukulem mimindemti neņ nanaņgat mamann
ke ketalasimti am yomengatnaņ kwitim indatimti
mama kanzizit indandayet nâmti toban.”

*Zisasiyaņ Batimeasiyet zikatnaņ weyaņpeye
(Matiyu 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Âpme Zisasmak nembraņane ekņenaņ Zeliko
mka sebempemti mepme am sambeyaņ baminan
indamâti mebien. Âpme Timeasiyet nemuņaņ
Batimeas ek zikatnaņ beņaņaņ set ganzenan ke
mepeme totati mânep milawatgat am mawekum
indamtan. ⁴⁷ Yaņ am notnaņaņ “Zisas Nasalet
mkaengatnaņaņ takozin,” zeme nâmti ņagak
palen zemsu zemsu mti zeye, “Zisas, geņ Dewitgat
sokņaņaņ nâgât kemberņ mi!”

⁴⁸ Egaņ kegak ņagak mtasume am
notnaņ ekņenaņ, “Buzak tat,” zemti
zemkulumpewienanğut egaņ ewe ņagak temaņ
msumti zeye, “Zisas, geņ Dewitgat sokņaņaņ
nâgât kemberņ mi!”

⁴⁹ An zikat beņ keyaņ kwizet takume Zisasiyaņ
nâmti set tuņgupman ke metati zeye, “An ke zeme
neņmagen pien wakolit!”

Zeme am ekņenaņ egat kwizet kumti zewien,
“Batimeas, Zisasiyaņ gâgât tazeingat oloņen
palen wati daen ekmagen met!”

⁵⁰ Zeme egaŋ zet ke nâmti tâgâ melakandunaŋ sakwep gaipeme toweme belañ benti Zisasma-gen mesât pumpem pumpem mege. ⁵¹ Mepme Zisasiyaŋ yaŋkwesiye, “Neŋ geŋ kwileki penañ mgaŋgayelen nâmti tazenik?”

Yaŋkwesime an zikatnaŋ beñaŋ keyañ zeye, “An zikat indanda, geŋ zikatn weyaŋnemane eegalen nâmti tazeyap.”

⁵² Zeme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Nâmkiŋpependaŋgat penañaŋ zikadi alik beme ekti mesenik.” Zeme keyegak zikatnaŋ alik beme ekmâtâti Zisas mâti mege.

11

Zisasiyaŋ Zelusalem mka teman mopme am ekjenaŋ zem olioli mpeme mowezin

(Matiyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Zân 12:12-19)

¹⁻² Zisas nembraŋane ekjenaŋ Zelusalem mka teman sokŋanik moti Betpasi ma Betani mka zut Olip kalaŋan tazin ke mopataŋ zemti Zisasiyaŋ nempa zut zemidemti zeye, “It mkaen kainde mot patañ zenzeŋak ekmalu doŋki nembraŋaŋ ñen tegaŋ opempepeñaŋ am ñenaŋ dukñaŋ ñen ewe ku mamaŋaŋ ke tapme ekti kwalet mti koselup. ³ Metakwaletnepemalu an ñenaŋ, ‘It zigok msâgât takwalelup?’ idayaŋkwesime an keyet kapigok zeselup, ‘Amobotnaŋaŋ kapi mmet samalu egaŋ mmaneti naman sakwep ewe mkoti mundumanak gilik zem opempepeyet zeme kot takwalelup.’ Kegok zemalu egaŋ nâmideme kwalet mti koselup.”

⁴ Kegok zeme nemba zut egelan meti donki nembanaŋ teŋaŋ mka set keyet solonan opem-pepeŋaŋ tapme ekti metakwalepmalu ⁵ am notnaŋ sokŋaŋ tabienan idikti zewien, “It kuwiekiyet donki nembanaŋŋat tekŋaŋ ke takwalelup?”

⁶ Zeme egelan Zisasiyan zet zemideye keyet katan zemalu nâmideme egelan tekŋaŋ ⁷ kwaleti Zisasmagen mmeti melakandunjit gulumti donki bisetnaŋ palen bempemalu Zisasiyan keyet palen mototati ⁸ Zelusalem mka teman mopme am sambe penanaŋ melakandunjin ma notnaŋ ekŋenaŋ tep belak set ganzenan tapmege bee mutumti siŋsasatnaŋ melesin kot selen yeŋgemebien. ⁹ Mti bembulun meti ŋagak ma kwisak temaŋ mti zewien,

“Kot ndapmukulem mti ndaŋgalaŋ nde! An kapi Amobotnaŋmagengatnaŋ ndamukulem minndesâgât kozingapmti kopme kwizet buŋamaŋ mwati sesewatpene. ¹⁰ Yeŋsokŋ Dewit egaŋ am indadamun mme dolakŋaŋ mambien. Keyet katan an kapiyan nin kot ndamukulem minndemti aŋgalaŋndesâgât kozingat kopme oloŋen mti sesewatpene!”
(*Sam 118:26*)

¹¹ Kegok mpeme egaŋ Zelusalem mkaen Zuda am ekŋengalen sesewat mka temaŋ keyet keŋan moti kwitnaŋ kwitnaŋ sambe bempeme wemege ke tokwati ekmâge. Mti ke manepeme msat gasi penaŋ beyeyepm nembanaŋe ¹² indatime Zelusalem mka katipemti Betani mkaen mebien.

*Zisasiyan tep kwitnaŋ pik saik kumpeye
(Matiyu 21:18-19)*

¹² Mewembienan mseñan ewe gilik zem Zelusalem mka temanenak kosât koti Zisasiyan meuyet penañ mge. ¹³ Mti ekpeme mepme tep kwitnañ pik ñen sinañ kundumañ temañ tapme ekti, “Wa katnañ ñen tazinañ mâtâti nsap,” zemti met timapme beye. Pik katnañ eliligalen kanan ewe ku beye. ¹⁴ Zisasiyan pik tepmañgat zet kapigok zeye “Am ñenañ gâgât kadî ñen ewe ku nimbe.” Kegok zeme nembajane nâmbien.

Zisasiyan Zelusalem Zuda amgalen sesewat mka temanen mege

(Matiyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Zân 2:13-22)

¹⁵ Kegok zeme ekñenañ Zelusalem mkaen meti Zisasiyan sesewat mka temañ keñan mepmoti ekme amnañ kwaweti sâpe sâpe bumbuyet age ma mânep bemkwiti kwiti tapmme indikti egañ mânep mundum âtât peme kutume age mundumañ setnañ ke mâtâtindemâpme kwawepmâbien. ¹⁶ Kegok mti muluwañ kebon ke sesewat mka temanen ewe kwitnañ kwitnañ timet timkot mimiyelen zemkulumindeye. ¹⁷ Mti zet kapigok diindoye, “Kawawañgalen Zet Itnañanen meluwañ ñen kapigok mimiñan tazin, ‘Nâlen mkannan am msat sambeyan kwaweti dundundu mulup mbep!’ *(Aizaya 56:7)*

Âpme in naman mka kapi mme, ‘Am kambu titi ekñengalen mkanok tabein.’” *(Zelemmaia 7:11)*

¹⁸ Zisasiyan kegok mme sâpe sâpe bumbu an ñenañ ma zii zet zikat indanda an ekñenañ ñeñin zime set ñen aikti Zisas kume gakikiyelen nâmbien. Keyañgut am sambeyan Zisasiyet

zetnaŋgat nâme mobotnaŋ mambemtangapmti kiŋgati belak peme tage.

¹⁹ Âpme Zisasmak nembraŋane ilinsakwep ke manepeme tambusâgât tapmme ekŋenaŋ Zelusalem mka temaŋ katipemti Betani mkaenegak gilik zem mebien.

*Pik tep memuŋ beye
(Matiyu 21:20-22)*

²⁰ Mewembienanŋ msame tambuŋan gilik zem koti ekme pik tep piwan memuŋan penaŋ bem tapme ekti ²¹ Pitayanŋ Zisasiyanŋ zet zeye ke otnâmti zeye, “An zikat indanda, geŋ saŋenen pik tep saik kumpemanan piwan memuŋan bem tazingat ekbak!”

²²⁻²³ Âpme Zisasiyanŋ dopmaŋ kapigok gilik zem indaye, “Neŋ zet penaŋ zema nâit, in-magengatnaŋ ŋenaŋ keŋ zutpiŋ Kawawaŋgat nâmkiŋpewe beme nukŋanŋ notnaŋ kalaŋ nembonŋ keyet kapigok zewe, ‘Geŋ epeemti nembuen towet,’ zemti zetnnaŋgat penaŋanŋ sokbembeyet zemti keŋ zutpiŋ tati dunduwe beme nukŋanŋ kalaŋnembonŋ keyanŋ ŋep etumti nembuen metowebe. ²⁴ Neŋ ingat pigok penaŋ zema nâit, in nâmkiŋpepe kaliŋanŋ mti kwitnaŋ kwitnaŋ ke penaŋ sokbemindandayelen e nâmkatikbemti dunduwewen ŋep sokbemindawe. ²⁵ Âpme geŋ dundusât mbanik kan keyet am ŋenmak kalalaŋjit tazin beme yomaŋ ke katikpewanik. Katikpemanane Kawawaŋ kululuŋen main egaŋ kegoŋgak gâlen yomdi katikpewe. ²⁶ Âk geŋ an ŋenmak yomit tazin ke ku katikpewanik beme Bipdi

kululuṅen main egaṅ kegogak gâlen yomdi ku katipewe.”

*“Zisasiyaṅ mulup winde deyet timti mamin,”
zemti Zuda an ṅeṅaṅ ekṅeṅaṅ yaṅkwesiwien
(Matiyu 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷⁻²⁸ Zisasiyaṅ zet kekok zemdelaṅ zeme ekṅeṅaṅ naman Zelusalem mkaen ewe mesâgât mebien. Meti Zisasiyaṅ ewe sesewat mka temanen moti tatokwapme sâpe sâpe bumbu an ṅeṅaṅ ma zii zet zikat indanda an ma sesewat mka temaṅgâlen damuṅ notnaṅ ekṅeṅaṅ ekmagen kot ondekti yaṅkwesiwien, “Geṅ kwiyaṅ nâmgemti zemgeme kot am sesewat mkaen indamâtnak ma muluwaṅ mamanamaṅ notnaṅ mamnik? Keyet yaṅaṅ zemane nâne.”

²⁹ Yaṅkwesime Zisasiyaṅ dopmaṅ pigok diindoye, “Neṅ ṅeṅaṅ yaṅkwesisi ṅen yaṅkwesima in keyet dopmaṅ ṅeṅaṅ gilik zem namenṅut neṅ kwiyaṅ nâmneme muluwaṅ mamanamaṅ mamiap keyet yaṅaṅ kegogak zema nâseip.”

³⁰ Zemti pigok indayaṅkwesiye, “Zân tu zululut an egaṅ mulup mam ke Kawawaṅmagengatnan ma ammagengatnan timam ze zeme nâmbi?”

³¹ Kegok indayaṅkwesime ekṅeṅaṅ ilinak zenâ zenâ mti zewien, “Nin ‘Zânaṅ mulup Kawawaṅaṅ saye,’ zesenuṅ beme egaṅ zesem, ‘Âpme kwilekiyet in egat zetnaṅ ku manâmkinpeip?’ dindosem. ³² Ma nin, ‘Ammagengatnan timti mamm,’ zesenuṅ beme naman am sambeyaṅ, ‘Egat nâme golaṅ zenze an mobotnaṅ temaṅ,’ manzeip keyepmti zet ke nâmti ndoseipmagen zemti kiṅgati peme tage.”

³³ Mti Zisasiyet zewien, “Nin egat yaŋaŋ ku nânup.”

Zeme Zisasiyaŋ zeye, “In egat yaŋaŋ ku nâip keyepmti neŋ kwiyaŋ nâmneme mulup kapi mamiap keyet yaŋaŋ e kegogak ku diindosap.”

12

Wain mulup damuŋ bekaŋaŋgat bemzenze zet Zisasiyaŋ zeye

(Matiyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Zisasiyaŋ Zuda am ma ŋeŋaŋine ekŋengat bemzenze zet ŋen pigok diindoye, “An ŋenaŋ wain mulup mti kimbatnaŋ tokwat bembuluŋti peye. Mti wain katnaŋ misikme tuŋaŋ bembeyet nâmti mundumaŋ simenaŋ weyaŋ taimpenti mka teepmaŋ beŋaŋ walatpemtî an ŋenaŋ mka keyet dukŋaŋ gwaen tati mulup ke ekdamuŋ mimiyet walage. Mulup ke mmâpme delaŋ zeme an notnaŋ ekŋengat belinan bemti an ekŋen keyaŋ damuŋ mme mânep keyetnaŋ mme kwapme butnaŋ ilinaŋgat timti butnaŋ ikŋaŋgat masam kwakwagat zemindemti ikŋaŋ msat ŋeŋaŋset mege. ² Yaŋ met maneti peme wain penaŋ mâtâtâgalen kanaŋ beme mulup toŋaŋaŋ mulup anaŋ ŋen zempeme mulup mamtemien ekŋenmagen meti katnaŋ notnaŋ timti met sasayelen nâmti zempeme mege. ³ Mulup an keyaŋ mepataŋ zeme mulup damuŋ ekŋenaŋ atamti omba penaŋ witikne witikne peme weme zempeme gilik zem belak etaŋ mege. ⁴ Mepme ekti mulup toŋaŋaŋ mulup an ŋen ewe zempeme mepataŋ zeme mulup an

ekñenañ atam tati tep pemañañ ñokñañ somti sakambuk samti ku mâpme belak gilik ze mege.

⁵ Mepme ekti egañ ewe tusumti mulup an ñen zempeme kopme ekñenañ penañ kume gakiye. Gakime mulup toñañañ mulup an sambe ewe zemindeme kopme notnañ penañ indome gakime notnañ belak indom peyak peyak mamtemien.

⁶ Indomwalet mme delañ zeme ikñañgat nemuñañ kwep etañ ek tikñañ nâmpeme mamtan egañ igak tage. Tapme bam pigok nâmti nemuñañ penañ ke zempeme mege, ‘Neñ nanañgat nemun penañ kapi zempema mesemnen egat nâme mobotnañ beme zetnañ gawepuwep.’ ⁷ Nâmti zempeme mepme mulup damuñ mamtemien ekñenañ nembrañañ penañ ke kopme ekti ilinak zenâ zenâ mti zewien, ‘Maneti bam nemuñañ penañ kapiyañ mulup kapi toñañ beweyet kame nin kumann gakime mulup pi ningat bewe.’ ⁸ Kegok zemti ekñenañ atamti kume gakime sekñañ mandamti paset zupman baen met peme wenje.

⁹ Âpme mulup toñañ keyañ bam koti am ekñen ke zigok penañ mimindawe? Egañ koti an ekñen ke indome gakimâpme naman mulup ke an notnañ ñen indame ekñenañ damuñ mbep.

¹⁰ In Kawawañgalen zet itnañañ zet ñen kapigok kukuñañ tazin ke in nâip,

‘Mka walalat ekñenañ tepum ektalati belakñan peme mewenjegeyañ tepum keyañ alak sutneteman peme kwatageyañ kaliñañ penañ bemtazin. ¹¹ Amobotnañ Kawawañañ ikñañ ke mme sokbeyeyepmti nin ke ekmann dolakñañ penañ bein.’ ” *(Sam*

118:22-23)

¹² Zisasiyan zet kekok diindome nâmti an ñeñañ bembe notnañ ekñeñañ, “Bemzenze zet ke ningat zein,” kekok nâmâtâti ñeñin zime atamti zemkukuyelen nâmbienañgut am sambeyañ zetnañ zeme tatnâmbien ekñen keyet kiñgati peme tage.

*Takis mânep bembeyet Zisas dombem kuwien
(Matiyu 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Âpme Palisi ñeñañ ma Elotgalen mulup an ñeñañ ekñeñañ mulup anñin notnañ zemindeme Zisasi met tetipeme, “Egañ zet ñen zemyuñgume ekti met zemkusenup,” zemti zemindeme mebien. ¹⁴ Meti Zisasiyet zet kelakñañ kapigok msawien, “An zikat indanda, nin nânuwen gâlen zedi ma mzikat indandandi esemteñ penañ mamkawañ benik. Nin nânuwen am kwilinmak ma am kwilinpiñ ekñenmagen Kawawañgalen zezapat dolakñañ sakam kwep mamkawañ bemindenik. Yanğut geñ zet penañ Kawawañmagatnañ amnañ mama mimi zigok tatagalen ke mamkawañ bemindenik. Keyepmti zemanenânne, ningalen zii zelañ zeinen nin mânep takis Loma gapman sasayelen ma yek?” ¹⁵ “Nin ek takis mânep ñep sawanup ma ku sawanup? Ze zemanenânne.”

Zeme Zisasiyan dâsukiñinañgat yañañ nâmâtâti zeye, “Eneyet neñ tatetineip? In mânep kasetnañ ñen mkopme ekbi.”

¹⁶ Zeme ekñeñañ mânep kasetnañ ñen mkosame ekti indayañkwesiye, “Mânep palen an zimosetnañ ma kwitnañ kwiyelen

kumpepenañ?” Kegok indayan kwesime ekñenan zewien, “Loma gapmangalen amobotnan kwitnan Sisa egat weñanmak kwitnanan tazin.”

¹⁷ Ekñenan kegok zeme Zisasiyan zeye, “Ele, kwitnan kwitnan amobotnan Sisayet weñan tatatnan beme ek sawep ma am in Kawawan iknangalen bet muluan keyepmti in iknangat zapat mait.” Kegok diindome ekñenan zetnangat nâmtemtem mpemti peme tapme belak mepmâbien.

Sadusi ekñenan gakikiengatnan gilik zemwawat keyet Zisas yan kwesiwien (Matiyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸⁻¹⁹ Âpme Sadusi ekñenan am gakikiengatnan wawat ku tazin manzemtemien keyepmti an ekñen keyan Zisasmagen koti yan kwesiwien, “An zikat indanda, Mosesiyan zii zelen zet meluwan kapigok minndaye, ‘An ñenan imbi wati nembanan ñen sokbembepin mme an keyan gakiwe beme meniñanan imbi kwambetnan ke wati datnangat munduman alikñan ñen mme sokbewe.’ ²⁰ Âpme an yan kogili 7 kegok mamtemien. Maneti yuñinan imbi ñenan wage. Wat maneti nembanapiñ gakiye. ²¹ Gakime muñanan toti imbi keyegak wati nembanapiñ maneti gakiye. Gakime gwalan kegogak wage. ²² Mti an 7 ekñen piwan imbi kwep ke wati nembanpin belak etan gakimâbien. Yan maneti ekñengalen imbi kwambet keyan kegogak gakiye. ²³ An yan kwep 7 ekñenan imbi kwep ke wabiengapmti gakikiengatnan wawat kanen imbi ke an kwiyet imbinan bewe?”

24 Zeme Zisasiyan pigok diindoye, “In Kawawaŋgalen winde ma egalen zetnaŋ ku weyaŋ manâmâtâlîpgapmti zet ke zemyunŋaip.
 25 An ma imbi gakikiengatnan gilik zemwabewen awembiŋ mama ewe ku mambep. Belak Kawawaŋgalen ensel kululuŋen talip keboŋ etaŋ bemti mambep. 26 In gakikiengatnan wawat ku tazin manzeip âpme Mosesiyaŋ didik kunduman tep tazime ke ekti tapme Kawawaŋaŋ zapat dundume nâmti egaŋ zapat meluwaŋ mge ke maiŋti manâmâtâlîp. Kawawaŋaŋ Mosesiyet kapigok zeye,

‘Neŋ alak kapiyet Abalaamgalen Kawawaŋ ma Aisakgalen Kawawaŋ ma Zekopgalen Kawawaŋ.’ *(Kisim Bek 3:6)*

27 Keyepmti neŋ ingat pigok zema nâit. Kawawaŋaŋ zet ke yaŋaŋ kapigogapmti zeye, ‘Ek am gaki meti mama kanzizit mamaip ekŋengalen Kawawaŋ wa ek am gakiki katikŋaŋ maŋgkip ekŋengalen Kawawaŋ yek. In zet ke manâmyunŋaip!’ ”

*Kawawaŋgalen zii zet kapiyaŋ zii zet notnaŋgalen ŋotekŋaŋ penanŋ bein
 (Matiyu 22:34-40; Luk 10:25-28)*

28 Âpme zii zet zikat indanda an ŋenaŋ keyak tati ekme Zisasiyan Sadusi ekŋenmak zenâ zenâ mti yaŋkwesisinŋanŋat yaŋaŋ dolakŋaŋ tagilik zemindame egaŋ nâmti Zisasmagen meti yaŋkwesiye, “Zii zet zibonaŋ notnaŋ sambe bee silim indemti ŋotekŋaŋ penanŋ bein?”

²⁹ Yan kwesime Zisasiyan dopman pigok gilik zem zeye, “Zii zet sambeyet noteknan kwep kapiyan bein,

‘Islaël am in nâit, Amobotnan ek kwewetan nan ningalen Kawawan nan bein. ³⁰ Keyepmti in Kawawan gat gogot mpemti kenjinmak wenjin ma notikninmak windenjin bee katan egat ketalasim samâbep.’ (*Zii Zet 6:4-5*)

³¹ Zii zet keyet kandan nan zet notnan nen kapigok tazin,

‘Gitan gat man gembein keyet katan am notnan ekngat gogot mbanik.’ (*Wok Pris 19:18*)

Zii zet nenan egat zut kapi ku sebemidein.”

³² Zeme zii zet zikat indanda an keyan nâmti Zisasiyet pigok zeye, “An zikat indanda, gen nen penan zenik,

‘Amobotnan e Kawawan kwewetan egat baman nen ewe ku tazin. ³³ Keyepmti am nenan Kawawan gat gogot mpemti kenjanmak notiknan ma windenan egat etan sawe.’ (*Zii Zet 4:35; 6:5*)

Mti iknan gat manân keyet katan am notnan ekngat kenan bewe beme sâpe sâpe bumbu ma Kawawan gat talet beme set ke sebem pemâbe.”

³⁴ Zii zet zikat indanda an keyan yan nan dolaknan penan zeme nâmti Zisasiyan zeye, “Gen ilak Kawawan galen zemâtâtât gat katnanen mama ke titiyelen soknanik penan kodik.” Zet esemten kegok zemti selin bekekme eknenan yan kwesisi nen ewe yan kwesisiyet olapme beme peme tapme mebien.

*Kilais ek Dewitgat aliknaŋ ma eget Amobotnaŋ
(Matiyu 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Zisasiyaŋ Zelusalem sesewat mka teman ke tati zet zapat tadiindoneti ekŋen kapigok indayaŋkweŋsiye, “Ingalen zii zet zikat indanda an ekŋenaŋ Kilais ek Dewitgat iŋsoknaŋaŋ bam kobe manzeiwaŋgut ³⁶ eweŋaŋ Kawawaŋgalen Emetak Teŋaŋ zet kapi amobotnaŋ Dewit zem same Dewilaŋ pigok zemkawaŋ beye,

‘Amobotnaŋ Kawawaŋaŋ nâgât Amobotnaŋŋ Kilaisiyet pigok zeye, “Geŋ Amobotnaŋgat kot betn penaneset totati windendi teman timti tabanik. Âpme neŋ gapmukulem mma geŋ kasandine sambe ekŋen windenŋin mtoindewanik.”’ *(Sam 110:1)*

³⁷ Dewilaŋ iknaŋ Kilaisiyet ‘Amobotnaŋŋ’ zeye keyepmti zigoset Kilaisiyaŋ naman Dewitgat iŋsoknaŋ bein etaŋ? Ke penaŋ neŋ Dewitgat aliknaŋmagen sokbewan yaŋgut neŋ Kawawaŋaŋgat Nemuŋaŋ penaŋ kogogapm Dewilaŋ Kawawaŋgalen Zet Itnaŋaŋen kuyeen ke nâgât ‘Amobotnaŋŋ,’ zeye eneyet neŋ Kawawaŋaŋ zemnemetot amgat yomgat dopman gakikiyet toban.” Zisasiyaŋ kok zeme am sambe penaŋ tabienaŋ zetnaŋ nâmtiknaŋ mbien.

*Zisasiyaŋ an zii zet zikat indanda ekŋengat
mama mimiŋin kumâbâgat zeye.*

(Matiyu 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Âpme Zisasiyaŋ am sambe tazemzikat indammetneti pigok zeye, “In an zii zet zikat indanda ekŋengalen ŋoktik mgasik ke ku mâti

mbeꝑ. Ekꝑenaꝑ melakandu teꝑmaꝑ gwaen bim-inaꝑgatna baen selinan tot lapit meꝑme mamti ilinaꝑgat nâme mobotnaꝑ beme selen ma tambaꝑgumen mame amnaꝑ sekꝑin moindendeyet etaꝑ maꝑâiꝑ. ³⁹ Ekꝑenaꝑ sesewat mkaen amobotnaꝑgalen mundumen ꝑeꝑaꝑ gwaenen etaꝑ mametalip. Ma ondedak temanen ekꝑenaꝑ meꝑ ma soꝑgom temaꝑ indame niniyelen etaꝑ maꝑâiꝑ. ⁴⁰ Ekꝑenaꝑ imbi kwambetgalen mâneꝑ milawat ma mkaꝑin mee ꝑi menzem timti indamaꝑme kileꝑ meꝑme duꝑduꝑdu teꝑmaꝑaꝑ myuꝑguꝑguꝑin beke mamim atanepeme amnaꝑ ꝑeꝑ ku eegalen mambein. Am ekꝑen keboꝑ ke maneti kan delaꝑ zenze kanen Kawawaꝑaꝑ zem indomti tosaꝑin bekaꝑaꝑ peꝑaꝑ mmoti indawe!”

*Imbi kwambet ꝑenaꝑ tewalaꝑ mâneꝑ beye
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Zisasiyaꝑ sesewat mka temanen mâneꝑ peleꝑ keyet sokꝑanik tati ekme am sambeyaꝑ mâneꝑ pelewen tabem mambien. Am sambe ekꝑenaꝑ mânewin temaꝑ pelewen tapeme toweꝑme ⁴² imbi kwambet bekopsat ꝑenaꝑ koti mâneꝑ ꝑamaꝑ isisikꝑaꝑ zut ꝑiwan peme pelewen towege. ⁴³ Kegok mme Zisasiyaꝑ ekti nembraꝑaneyet zeme kopme pigok diindoye, “An ekꝑen, neꝑ peꝑaꝑ sukwep zema nâit. Imbi kwambet bekopsat kapiyaꝑ mâneꝑ pelewen beꝑ keyaꝑ an imbi sambe notnaꝑaꝑ tewalaꝑ beyo bee sebemindein. ⁴⁴ Am mâneꝑ milawatmak notnaꝑ ekꝑenaꝑ mânewin omba peꝑaꝑ taziꝑaꝑgut butnaꝑ bugan timti kot pelewen time toweleꝑ. Yaꝑgut imbi kwambet bekopsat keyaꝑ mâneꝑmaꝑ

bugan tazin elak kopeme pelewen towepme delan zein mkananen daenen butnan njen ewe ku tasain, yek penan.”

13

Zisasiyan Zelusalem sesewat mka teman beke kasa eknenan kumasekbep keyet zapatnan diindoye

(Matiyu 24:1-31; Luk 21:5-28)

¹ Zisasmak nembanane eknenan sesewat mka temanengatnan toti mepmambe Zisasiyet nembanana nenan sesewat mka teman beke ektemtem mti zeye, “Wenane naneye, an zikat indanda, gwa ekbak, nanzan yanana tatat nembon weyannti mka dolaknan walapepenan gwa ekbak!”

² Zeme Zisasiyan dopman pigok gilik zem saye, “Ge nananan mka teman walalatnan kapi alak ego ego mnik. Yan maneti bamgat nananan mundumin talip keyet katan ku tabep. Kasa eknenan kokume epeemti nanzan igak kwep kwep lala bubuk mekobep.”

³⁻⁴ Kok zemi Zelusalem mka peme tapme meti Olip kalanan mosat mobien. Motati Pitamak Zems Zânmak Endulu eknenan ilinak Zisasmagen meti zikalin Zelusalem mkaeset ekme topme Zisasiyet yan kwesiwien, “Sesewat mka teman daenen tati zet zenak ke kan zuknan penan sokbewe. Ma keyan sokbesâgât tapmme menok zigogan nenan beme ekti nâmbanup kwitnan kwitnan gâgâegan sokbembeyet zeye walak kapi sokbesâpm zewanup.”

⁵ Zeme Zisasiyan pigok diindoye, “In weyan eksem mambep. Mineti am notnanan tetimindemti indatetimti mebegat. ⁶ An notnanan Zisasiyet kwitnan belak mimyambumti kot an imbi notnan tetimindemti zewep, ‘Neñ Kilaisiyan kolap!’ ⁷ Ma msat butnan butnan kasa tawapmepme keyet bunam zapatnan nâwep ma kasa kwisak wekumepme keyet yayan palen ku tabep. Kawawanan kwitnan kwitnan kebonan neñan sokbembeyet zeye yangut msat kululun kumasesegalen kan sakwep ku kobe. ⁸ Am mange kwewan epeemti dopman mekum kokum mbep. Ma msat temanen amobotnan zulan wati awalup. Ma msat katan mâkinan teman mbe ma msat sambe meuyet kamber teman sokbemmebe. Kwitnan kwitnan ke imbiyan namba sokbesâpmme yanbemi sindem manâip keyet katan sokbem mâbe.

⁹ Eknenan belak kilen indatimti amobotnan ekngalen ondedagen meti zet muluwen indewep ma Zuda ekngalen sesewat mkaen indatim moti sindiwan indawitkibep keyet eksemambep. Eknenan kogok mimindamti gapmangalen am neñan notnan ma amobotnan teman ekngat zikalinan met onzemindeme tati nâgât yan zemâtâtât mulup mbep. ¹⁰ Kogok mme msat katan Kawawangalen Zet Zapat Dolaknanan neñan am ilindiñ bemindemngut keyet saknan gwaenen msat kululun asekbe. ¹¹ Keyepmti am notnan eknenan indapmeti zem indomti mka katiknan indesât mbep. Kan keyet in zet muluwen motati, ‘Pe zet zigok zesenu,’

zempti yayan temañ penañ ku mbep. Kan keyet Kawawaŋgalen Emetak Teñañ zet keñinanen be-mindeme zewep. ¹² Âpme datnañañ meniñañ kume gakikiyet mezemdelañ zewep. Ma biwinañ nembrañane kogogak indome gakikiyet mezemdelañ zemindowep. Ma namba ekñañañ mam-biwine kasa mimindemti indome gakikiyet zemindowep. ¹³ In nâgât manâmkiñpeipgapmti amnañ ingat nâme kañgañañ etañ bewe. Yañgut am ñenañ nâmkiñpepeñañ katikñañ bemapmetneti gakiwe beme kan delañ zenzeñañ Kawawañañ an ke mama kanzizit sawe.

¹⁴ Golañ zenze an Danielañ meluwañ kapigok mge, In zet kapi maiñti weyañ nâit,

‘Kwileki ñen mamañañmak ma kiñgagatnañmagañ Zuda am ekñengalen sesewat mkaen ku moti tatagalenañgut egañ mot ke tati indawalebeyet,’ (*Daniel 9:27; 11:31; 12:11*)

in ke ekti am Zudia msalen mambewañ keyegak tapeñ tati kunzuñti kalañan mowebep. ¹⁵ Âpme am ñenañ mka solonan tatneti gilik zem mka keñan moti milawatnañ tiyap zempti tim yape yape mti kan ku walabe msalen keyegak tati kunzuñ mebe. ¹⁶ Ma ñenañ muluwen maneti gilik zem tâgâ melakanduñañ msâgât mkañan ku mebe keyegak tapeñ tati kunzuñbe. ¹⁷ Imbi keñmak ma imbi nembrañin ewe okakñañ nam manip bekakane ekñen keboñañ zigok penañ mbewe. ¹⁸ In kwitnañ kwitnañ nukñañbenj ke map tâgâ keñan ku indandayet nâmti Kawawañgat dundume egañ

mteteyet sokbembeyet nâmindewe. ¹⁹ Kan keyet amnanj sek sindem tisâiwen keboj ke ewejan Kawawanjan yanjbemti kwitnanj kwitnanj msokbeye ma tungupman mamkwati alak tatnup ma bam mamti masâpmnup keyet kejanj nen ku sokbeye ma ku sokbewe. ²⁰ Amobotnanjan kan ke ku mme pemkwepmanj benagen am nenanj alik ku manak. Yanjut eganj am ikjanjat indaombemideye ekjengat nâmti nukjanj temanj keyanj kan teepmanj ku sokbembeyet nâmti kan ke mme pemkwepmanj beye.

²¹ Âpme kan keyet am notnanjan tetimindemti zewep, 'Kilais pien tazingat koegit!' Ma 'Kilais daen tazingat meegit!' Zeme zelin gawepumti ku nâmkijpemindelep. ²² Sadajanj am sambe winde indame ekjenanj wati Kilais ma Kawawanjalan zapat zem zemsokbembe an ekjengat kwilinan mimyambumti menok sepem igak igak mti Kawawanjalan am kejin mme yungum mâbe. Yanj ekjenanj Kawawanjalan am ikjanj ombemideye ekjengat kejin myungunguyelen nâmbep beme nep mbep. ²³ Kwitnanj kwitnanj ke ewe sokbembepinj tapme nejan ewejanak yayanj mti diindoyapgapmti weyanj eksemti mambep.

²⁴ Sindem kan keyet kwati delanj zeme sakjan gwaen kasup zikatnanj sopsop sime eyonja busananj yek bewe. ²⁵ Ma wenzim notnanj kululungatnanj tuluk talak zemti topme enzujanj sokbeme wenzim notnanj tabep ekjenanj ulugâlâk bemtemebep. ²⁶ Kogok mme nejan Angat Nemujanj nejan mgulumbuk palen tati windennbenjan ma sanja songananj uluj elanj tapmme

kopma in nikhbep. ²⁷ Mti keyegak neŋ ensel kululuŋengatnan zemindema, ‘Ekŋenanŋ msat butnan butnan ma msat tungupman mekoti Kawawaŋaŋ amŋane ombemindendenŋ ekŋen indaakume maŋge kwep kwao tabep’. (*Zii Zet 30:4; Zekaraia 2:6*)

Balam balam tepgat yaŋaŋ Zisasiyaŋ zemâtâge (Matiyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ In balam balam tep ke ekti nâmâtâlit balam balam tep keyet katnaŋaŋ dolakŋaŋ penaŋ sokbeme ekti manzenup, ‘Olak mtete kan sokŋan bein.’ ²⁹ Sepem kegogak nukŋaŋ sambe beke sokbeme ekti nâmbep, ‘Olak Zisas kokotnaŋgalen kan ilak sokŋan bein.’ ³⁰ Neŋ penaŋ sukwep zema nâit, am in talip kapi notnaŋaŋ ewe gakikipiŋ tati ekme kwitnaŋ kwitnaŋ zeyap kapi sokbeme ekbep. ³¹ Msat ma kululuŋ eget kapi asekbakup yaŋgut nâlen zetn ku delan pewe yek penaŋ.

Zisasiyaŋ kobe keyet kanaŋ an ŋenaŋ kasup ma kan tungupmaŋ desetgat kobe ke ku nâin (Matiyu 24:36-44)

³² Neŋ kokotnaŋgalen kan ke kasup ma kan tungupmaŋ desetgat kobap ke msalengatnaŋ am ŋenaŋ ku nâin penaŋ. Ma kululuŋen gwaen Kawawaŋgalen ensel ekŋenaŋ kan keyet penaŋ kobe ke ku nâip ma nenn ikŋaŋgat Nemuŋaŋ penaŋaŋgut zukŋan zemneme kobap keyelen kan ke ku nâyap. Bipm Kawawaŋaŋ igak etaŋ nâin. ³³ Kan zukŋan kobap ke ku nâipgapmti nâpeŋ nâpeŋ kelem mti mambep. ³⁴ Kan ke amobotnaŋ ŋenaŋ mkaŋaŋ peme tapme msat ŋenen mesâti

an mulupman weyañdamuñ mimiyet zemâtâtât mulup mpemti sekekek damuñ kaliñañ mimiyet zempemti pigok dunduye, ‘Neñ kopma set kwalet newanigat nâpeñ nâpeñ matapmambanik.’³⁵ Sepem kegoak in weyañ eksemti mamambep. Neñ gasiyet ma tambusutnan ma msat msasât tapmme ma tambuñan kobap ke kan esemten penañ ku nâipgapmti in nâpeñ nâpeñ nâgât damuñ matapmambep.³⁶⁻³⁷ Mineti in nânâpiñ meluk tawenepeme neñ koti indikma endilipewepmagengat in ma am sambe zet kapi nâmti nâpeñ nâpeñañk mamambep.”

14

Zuda an ñeñañ ekñañ Zisas kume gakikiyelen zembiliwebien

(Matiyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Zân 11:45-53)

¹ Zuda amgalen Anjalalañ Kendo Nupmaman Yispiñ Niniyelen Kendo kasup zut delañ zemenğut tatagalen tapme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ma zii zet zikat indanda ekñañ Zisas buzakset atamti betnañ zamti kume gakikiyelen zemkabewien. ² Yanğut naman pigok zemti kiñgabien, “Mineti nin kendo kanen pigogat msenup beme amnañ kasa kileñ kuseipmagengapmti pemann talak.” Zemti peme tage.

Imbi ñeneyañ Zisasiyet ñokñañ welañ mulage

(Matiyu 26:6-13; Zân 12:1-8)

³ Zisasiyañ Betani mkaen Saimon itnañañ an liñgit satmak mamtanañ weyañpeye egalen mkaen meu nini mundumen totapme imbi ñenañ wet kelakñañ sesikñañ dolakñañ kwitnañ nalat

ke okop nanzaŋaŋ weyayaŋaŋ keyet keŋan tapme mkoti butnaŋ ŋilikŋaŋ gwaen kume etume Zisasiyet ŋokŋan mulapme toge. Wet ke tosaŋaŋ mobotnaŋ penaŋ. ⁴ Kegok mme am notnaŋ ekŋenaŋ ekme ŋep kumbeme ilinak zenâ zenâ mti zewien, “Pi kwilekiyet penaŋ wet tosaŋaŋ mobotnaŋ penaŋ pi belak kilenŋ walezin? ⁵ Egaŋ wet kapi nin ndame mmet bemann tosaŋaŋ 300 kina mee kegok ndame am bekopsat ekŋen kalaŋ indawanek ze ŋep benak.” Zemti imbi keyet nâme bekaŋaŋ beye.

⁶ Âpme Zisasiyan nâmti pigok diindoye, “Imbi kapiyan neŋmagen mulup dolakŋaŋ mipgat in egat zet ŋen zenzepiŋ belak peme talak. ⁷ Am bekopsat ekŋen pi inmak kwesiŋ kapi mamambepgapmti in kwileki ŋen miindasâgât nâmti ŋep miindawep. Âpme neŋ inmak msalen kapi kwesiŋ ewe ku mambap. ⁸ Belatnik bugan bukapi tapmoti gakima am sumen nabewepgapmti egaŋ ikŋaŋgat keŋan galak eweŋanak wet sesikŋaŋ dolakŋaŋaŋ mulati zulutnein. ⁹ Neŋ penaŋ suk-wep zema nâit. Am msat kataŋ Kawawaŋgaleŋ Zet Zapat Dolakŋaŋ Penaŋ zemebep kataŋ imbi kapiyan kwitnaŋ kwitnaŋ mnain keyet zapatnaŋ eyo zeme manâmambep.”

Zudayaŋ amobotnaŋ ekŋengat zikalinan Zisas zemkukuyet zetik mimindeye

(Matiyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Zisasiyet nembraŋane 12 ekŋenmagangatnaŋ nempa ŋen Zudas Iskaliot mkaengatnaŋ egaŋ sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ekŋenmagen meti

Zisas zemsokbemindandayet zemkaliņ bemind-eye. ¹¹ Kegok zeme sâpe sâpe bumbu an ñeņañ ekñeņañ nâmti oloņen mti dopmaņ mânep sasayet zetik mpeme Zudayaņ set ñen aikti Zisas zemsokbemindame atatayet mulupmaņ mge.

Zisasiyaņ nembraņanemak Aņgalalaņ Kendoyet meu bimbįngat nimbien

(Matiyu 26:17-30; Luk 22:7-23; Zân 13:21-30; 1 Kolin 11:23-25)

¹² Nupmamaņ yispiņ niniyelen kendo ke kan sokñanik beme am ekñeņañ sipsip makumbumtemien kan ke beyeyepm nembraņaneyaņ Zisasiyet yaņkwesiwien, “Nin mkan den meti Aņgalalaņ Kendo tati tu meu niniyet weyaņ besenup?”

¹³ Yaņkwesime Zisasiyaņ nembraņane zut zemidemti zeye, “It Zelusalem mka teman moti ekmalu an ñeņañ tu menzim belen mmepme aikti keyegak baman mâti mepmalu ¹⁴ egaņ mka ñengat mowepme ekti keyegak mâpmoti mka keyet toņangat zeselup, ‘Amobotnaņañ pigok zemndeme kolup. Neņ nembannemak Aņgalalaņ Kendoyelen meu mka keņañ de tati nsenup?’ ¹⁵ Zemalu egaņ idati mka keņan temaņ tedukñan gwaenen kwitnaņ kwitnaņ eweņanak weyaņ bembraņañ ke zikat idame it meu ke bumbemalu kot nsenup.”

¹⁶ Zisasiyaņ kekok diidome egelaņ meti kwitnaņ kwitnaņ zeye keyet katan penañ aikti Aņgalalaņ Kendoyelen meu niniyet weyaņ tabumbemambun.

17 Âpme msat tambusât tapmme Zisasiyan nembane 10 indatimti mka keyet keñan mopmâbien. 18 Motati meu nini mundumen totati meu nimambe Zisasiyan pigok zeye, “Neñ penañ sukwep penañ zema nâit, inmagengatnan nempa ñenan meu neñmak pelep kwep tatnilup egañ zemnome kasa ekñengat belinan bemneme ekñenan nome gakiwap.”

19 Zeme nembane ekñenan nâme nukñan beme Zisasiyet igak kwep kwep pigok yañkawesiwien, “Mneti nâgât mene tazemasenigat zema nâmbi?”

20 Kegok yañkwesime egañ pigok diindoye, “Nempa neñmak nsakwep nupmaman tu batien pemalu towepme mkwat nselup an keyet nâmti tazeyap. 21 Kawawañgalen Zet Itnañanen neñ Angat Nemuñañañ neñ zemâtâtneneñañnok meti gakikiyelen zemneneñañ. Wakae, neñ zemnowe an ke sindem omba penañ tiwe. An ke mamanan ku ambetnak ze dolakñañ penañ benak.”

22 Zemti Zisasiyan nupmaman ñen mti Kawawañgat wisikñ zemutumti indamti zeye, “In mti nit kapi nanañgat sek sesumban.”

23 Nime delañ zeme wain okop tageen ke mti Kawawañgat wisikñ zemti kegogak indame nimbien. 24 Nime zeye, “Kapi tâtâ alakñañ ammak Kawawañmak sipmnan tusum indeyap. Ke am sambe ekñen yomengatnan indatim kwakwagat nâmti kegok mbap.” 25 Kegok zemti zeye, “Neñ penañ sukwep zema nâit, neñ wain tu ke ninipiñ maneti bangat kululuñen gwaen mama katikñanen tati wain niyap kabon yek;

wain alakñañ nimbap.” * 26 Zeme delañ zeme keyegak tapen tati sesewat silik kume delañ zeme mkaengatnan toti tambuyelak Olip Kalañañ mowebien.

*Pitayañ Zisas yañpewe keyet zetnañ zeye
(Matiyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Zân 13:36-38)*

27 Motati Zisasiyañ nembrañane pigok diindoye, “In kasa kuku an ekñañ kopme ekngat kingati nemkunuz mekopme nenak etañ tetawat tasap. Kawawangalen Zet Itnañanen Kawawañañ ikñañ pigok zeye, ‘Neñ sipsip damuñ kuma gakime sipsip ekñañ kilen lala bubuk kunuz mekobep.’
(Zekaraia 13:7)

28 Yangut bam Kawawañañ neñ mme gakikien-gatnan gilik zem watiñgut Galili msalen mepma in bam napmâti kobep.”

29 Zeme Pitayañ pigok zeye, “Nemba notnañ bamkumgemeseip yangut neñ ñep ku bamkumgemesap.”

30 Zeme Zisasiyañ dopmañ pigok gilik zem saye, “Alak tambumbu kapiyet sakokolok apmañ kwitnañ sakwep kumti sek zut ewe kukupin tapme geñ nâgât sek tuk yañnesenik.”

31 Zeme Pitayañ zekañkañ mti zeye, “Neñ nome gakikiyelen mseiwangut neñ geñ ku yangesap penañ.” Zeme nemba notnañ sambe ekñañ zet sepemañ kwep kegogak zemâbien.

* **14:25:** Wain alakñañ Zisasiyañ nsât zeye ke ikñañ mama kanzizilen ningat Amobotnañ tati mama ekmagengatnañ kopme timti ekmak nimwianwian kwesiñ mti mambanup keyet zeye.

*Zisasiyan Gesemani muluwen dunduye
(Matiyu 26:36-46; Luk 22:39-46)*

³² Zemti ilinsakwep Gesemane muluwen me-bien. Mepatañ zemti Zisasiyan nembrañaneyet zeye, “In kapi totapme neñ nenak mulup butnan daen metati dundumti kosap.”

³³ Zemindemti Zisasiyan nembrañane tuk Pita-mak Zems ma Zân indatimti mege. Âpme yanbemti nukñañ sambe penañ keyet nâmti keñañ sindem igagañ penañ beme sek monza-lamañ ululuñ pem toge. ³⁴ Mti nembrañane tuk ekñengat zeye, “Neñ keññ sindem beme gakikiye-lenok tatnâyapgat in kapi kaik tapmaseip.”

³⁵ Kegok zemti belaknik bugan meti keñañ nukñañ beme msalen ñenzimoseñaset palak palak tokutumwemti pigok dunduye, “Bien, geñ set eleñ belañ ñen aiknanayelen nâsenik beme aiknamane sindem temañ timti ku gakisap.”

³⁶ Kegok dundumti zeye, “Bien, Bien, geñ nâmane sindem temañ kapiyañ dukñañ ku mosem. Yanğut nâlen zet zeap ke mâti msenik yek; giti nâmtadik keyet katañ mâsenik.”

³⁷ Kegok dundum delañ zemti nembrañane tuk ekñenmagen gilik zem koti indikme meluk taweme Saimon Pitayet zeye, “Pita, geñ ewe keğogak meluk tawenik? Kan belaknik bugan kaik tati otnânâ mulup bugan ku mbek? ³⁸ In mama mimi bekananen ku toindondoyet nâmti eksem kaik tati dundundu mulup mit. Keñañ nâgât kemberñ nâyo yanğut sekninañ nukñañ bein.”

³⁹ Zemti ewe gilik zem met zet Bipmanğat dunduye kegogak ewe zemdunduye. ⁴⁰ Dundum delan zemti koindikme zikalin ewe melugan kwasime taweme keyet zeme eknenan zet dopman gilik zem sasayet timabien.

⁴¹ Âpme met sek tuk ewe dundumti gilik zem koindikme ewe muluk taweme zeye, “In ewe tagomti meluk tawep? Angat Nemanan neñ zemnomti am yomton ekngalen belen mobogalen kann ilak soknanik bein. ⁴² Wapme an neñ zemsokbemneyelen walek kozingat meti ekne!”

Zudasian meti kasa eknen Zisas zikat indame atawien

(Matiyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Zân 18:3-12)

⁴³ Zisasiyan nemananeyet zapat kegok diindomambe tapme nempa 12 ekngat tunguwingatnan nen Zudasian piwan kasa kuku an nenan bemindeme kobien. Zudasian sâpe sâpe bumbu an nenan ma zii zet zikat indanda an ma sesewat mka temangalen an damun notnan eknenan kasa kuku an notnan ekmak zemindeme wanam kuknanmak ma tepeman mee pi belen belen timti kopmâbien. ⁴⁴ Selen kopmambe Zudasian pigok zemâtâtindeye, “Neñ meti an mkumpema in ekti keyegak weyan atamti bembulun wapmeseip.”

⁴⁵ Zemindatim koti keyegak Zisasmagen meti “Amobotnanan” zemti ambet mkumpeye. ⁴⁶ Kegok mme ekti kasa eknenan met betnanen atam kitik mti tabien. ⁴⁷ Âpme Zisasiyet nemanane eknenmagangatnan nenan nenan zime wanam

kukŋaŋmak pitakŋanengatnan mandapeme kwapme sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋgat mulup anaŋ wakŋaŋ nembet sâmpeye. ⁴⁸ Âpme Zisasiyaŋ pigok diindoye, “In nâgât nâme kambu titi an bema wanam kukŋaŋmak ma tepemaŋ mee pi timti kot natam kitik mtalip? ⁴⁹ Neŋ kan kataŋ inmak sosok sesewat mka temanen an imbi Zet Zapat Dolakŋaŋ diindomti mamtemanen ke in ku natawien. Yaŋgut alak pi Kawawaŋgalen Zet Itnaŋan nâgât meluwaŋ mimiŋaŋ keyet kataŋ sokbein.”

⁵⁰ Zeme nembraŋane sambe ekŋenaŋ kiŋgati pemkuŋkunuŋmâpme delaŋ zeye.

⁵¹⁻⁵² Notnaŋaŋ kuŋkunuŋ mâpme Zisas nembraŋane ekŋenmagengatnan nempa zomolim ŋen saŋgum kwewetaŋaŋ kaik mamaŋgeyaŋ atanup zem saŋgumaŋ kwep mâtât mtaŋpme belak talak kunzuŋ mege.

Ekŋenaŋ Zisas sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ekŋengat temaŋin ma amobotnaŋ notnaŋ ekŋenmagen wapmebien

(Matiyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Zân 18:13-14, 19-24)

⁵³ Sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ekŋen ma zii zet zikat indanda an ma damuŋ notnaŋ ekŋenaŋ sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋin temaŋ egalen mkaen met ondek tati Zisas taekme Zisas zem kukuyet nâmti ekmagen wati ⁵⁴ tapmepme Pitayaŋ baman mâti kiŋgapeŋ beŋan daen igak takopmaŋge. Koti ekŋenaŋ zem kuku mka kimbalen toti mka keŋan mowepme Pitayaŋ keŋogak kimbat keŋan toweti zupman baen

sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñeñañin egalen mulup anañ tep bum kâtapmambienen toti tep kâti tapmañge. ⁵⁵ Âpme ekñen sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ma amobotnañ sambe ekñenañ ondekti Zisasiyet nukñañañ ñen aikti kume gakikiyet zentimapme beye. ⁵⁶ Am sambe ekñenañ Zisas zemkukuyelen zet dâsuki notnañ bemzem zewienañgut zelinañ sepem igak igak bemâge.

⁵⁷⁻⁵⁸ Âpme an notnañañ ondedagen tabienañ wati Zisasiyañ zet zeme nâmbien ke mti pigok zewien, “Nin sek ñen tatnâmann Zisasiyañ kapigok zeye, ‘Neñ sesewat mka temañ amnañ walabien bekapi ñep asekti kasup tugat keñan neñ alakñañ ñen walabap.’ ” ⁵⁹ Zet notnañ kogok zewien keyañ zelin sepemañ kwewagak ku bemâge.

⁶⁰ Mme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñengat ñeñañinañ wat zimoselinañ tati Zisasiyet pigok yañkwesiye, “Ekñenañ gâgât zet sambe tabem zep; kapi geñ dopmañ ñen gilik zem indandayelen ñen nânik ma yek?”

⁶¹ Yañkwesime Zisasiyañ belak zetnepiñ tapme naman ñen pigok yañkwesiye, “Kawawañ masesewatsanup egat Nemunañ Kilais kokotnañgat damuñ matatnuwan, geñ kapi?”

⁶² Yañkwesime Zisasiyañ zeye, “Penañ ke zenikmak. Neñ Kilais. Angat Nemunañañ neñ yañ bam in nikme neñ winde toñañ Kawawañgalen betnañ penaset tati gilik zem am indatisât msalen zanza palen tati tobap.”
(*Sam 110:1; Daniel 7:13*)

⁶³ Zeme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ sambe ekñengat ñeñañin bekeyañ nâme bekeñan beme ñenzinziñ palen ikñanggat melakandunañ mendalemte zeye, “Kwilekiyet zet sambe ewe tuzumzesenup?” ⁶⁴ Egañ Kawawañgat zet mobotnañ penañ min keyepmti in zuk nâip?” Zeme am sambe ekñenañ zemdelañ zemti zewien, “Ek gakikiyelen zapat etañ bein.”

⁶⁵ Zemdelañ zeme keyegak notnañañ yañbemti zawagañ wasekpewien ma notnañañ zikatnañ melakandunañ zampeme tapme kumti zewien, “Kwiyañ goin? Ze zemane nâne.” Tapmme sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñeñañin egalen mulup an ekñenañ kwapem penañ kuwien.

Pitayañ Zisasiyet yañpeye

(Matiyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Zân 18:15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Âpme Pitayañ mka temañ keyet kimbat keñañ tep kât tapme sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñeñañinañgat mulup imbi ñenañ koti Pita ekmototi zeye, “Geñ kapiyañ Zisas Nasalet mkaengatnañ ekmak manik.”

⁶⁸ Zeme Pitayañ yañpemti zeye, “Geñ zet tazeni-gen ke yañañ ku nâyap.” Zemti set tokwakwalen metowesât mme sakokologañ kwitnañ yañbem kâkâkââk kuye.

⁶⁹ Âpme imbi keyañ metneti Pita ewe aikti am tabien ekñengat zeye, “An kapi Zisasiyelen mañgeyengatnañañ tazin.” ⁷⁰ Imbi keyañ kok zeme Pitayañ ewe yañge belaknik tapmetneti am tabien ekñenañ Pitayet zewien, “Penañ, geñ

ekñengalen mañgeengatnañ Galili msalengatnan kopmanan.”

⁷¹ Zeme Pitayañ zeye, “Neñ Kawawañgat zikatnan penañ zeyap, an ke ku nâyap. Neñ dâsuki zeyap beme Kawawañañ nâgât sekñ ñep saik kumnewe.”

⁷² Zemambe tati nâme sakokolok apmañañ kwitnañ sek zut kume Pitayañ eweñañ baenen Zisasiyañ, “Sakokolok kwitnañ zut kukupin tapme geñ yaññemane sek tuk bewe,” zeye ke otnâmti keñañ bekañañ penañ beme si sum ñetñet temañ mti tusumti suye.

15

Loma gapmangalen an ñeñañ ñen Zudia msalen matatan kwitnañ Paillet ekmagen wati mebien

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Zân 18:28-38)

¹ Msat msasâgât tapmme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ma sesewat mka temañgale an damuñ notnañ ma zii zet zikat indanda an ekñeñañ ondekti, “Zisas zigok msasenuñ,” zemi zembiliwati am notnañañ Zisas tek katikñañañ betnañ zamti amobotnañ Pailletmagen wapmepme ² Paillelañ Zisas yañkwesimti zeye, “Geñ penañ Zuda am ekñengalen Amobotnañ manik?”

Zeme Zisasiyañ zeye, “Zet penañ ke zenikmak.”

³ Âpme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñeñañ zet dâsuki zet sambe sekñanen bemzewien. ⁴ Kegok zeme Paillelañ yañkwesiye, “Am sambeyañ gâgât bemzenze zet sambe tazeip. Âpme geñ ekñengat zelin dopmañ ñen gilik zenzeyelen mtatnik ma yek?”

⁵ Yanƙwesime Zisasiyaŋ dopmaŋ ñen ku gilik zem zeyeyepmti Paillelaŋ nâmtemtem penañ mp-eye.

*Paillelaŋ Zisas gakikiyet zemdelañ zempeye
(Matiyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Zân 18:39–19:16)*

⁶ Nup kan katanġ Anġalalaŋ Kendo matakwatemiennen amobotnaŋ Paillelaŋ am mka katikġaŋġatnaŋ ñen amnaŋ zetnaŋ zemdelañ zempeme makwawetan. ⁷ Kogogapm an notnaŋ ekġenaŋ ġapmanmak kasa mwati am notnaŋ indome ġakiwien keyepmti an ekġen ke indatimti mka katikġaŋ meindewien. Ekġenmagenaŋ an ñen kwitnaŋ Balabas eġaŋ keġogak kasaen meti am notnaŋ indoye keyepmti mka katikġaŋ ilinsakwep met indeme matatemien. ⁸ Âpme am sambe penañaŋ Pailetġalen mka solonan koondakti Pailetġat nup kan katanġ Anġalalaŋ Kendoen mamtan keyet katanġ mimiyeleŋ yanƙwesiwien. ⁹ Yanƙwesime eġaŋ zeye, “In neŋ Zuda am ilinaŋġalen Amobotnaŋin nâmpema inmagen kokogalen nâip?” ¹⁰ Amobotnaŋ Pailet eġaŋ sâpe sâpe bumbu an ñeŋaŋ ekġenaŋ Zisasiyet keŋ kuku mti pien wakolo e nâmtatiyepm keġok indayaŋkweŋsiye.

¹¹ Âpme sâpe sâpe bumbu an ñeŋaŋ notnaŋ ekġenaŋ am ke tabien ekġengat keŋin walatin-demti zewien, “In Zisasiyet munduman Balabas zempeme kwatotġat,” zeseip.

¹² Zeme Paillelaŋ ewe indayaŋkweŋsimti zeye, “In Zuda am ilinaŋġalen Amobotnaŋin, ek neŋ zigok msasayet nâip?”

13 Indayan̄kwesime ek̄nen̄ ṅagak palen zewien, “Tewen kumasasok peme gakik!”

14 Zeme Pailelan̄ indayan̄kwesiye, “Egan̄ kwileki yom mgeyep̄mti tewen kuseip?”

Yan̄kwesime ek̄nen̄ sambeyan̄ kwizet ṅagak ewe mti zewien, “Tewen kumasasok peme gakik!”

15 Kegok zeme Pailelan̄ am ek̄nen̄ ken̄in mme oloṅen bembeyelen n̄am̄ti Balabas n̄ampeme ek̄nen̄magen mege. Mti Zisas zemdelan̄ zempeme Pailletgat mulup anene ek̄nen̄ ṅandiwān̄ witikti tewen kumasasok pepeyet kasa kuku ek̄n̄engat belinan̄ bemindeye.

An kasa kuku ek̄nen̄ Zisas sek̄neyak igak igak msawien

(Matiyu 27:27-31; Zân 19:2-3)

16 Kasa kuku an notnan̄ ek̄nen̄ Zisas wati Pailletgalen mka teman̄ meti kasa kuku an notnan̄ indakumtetime 17 kopm̄ap̄me ek̄nen̄ melakandu ṅaman̄ amobotnan̄an̄ mamundun̄mamtemien̄ keboṅan̄ Zisas mundun̄pewien. Ma amobotnan̄an̄ bundun̄ mamundun̄mamtemien̄ keyet sesepman̄ ek̄nen̄ sepmen̄ mun̄gumti ṅok̄nanen̄ mundun̄pewien.

18 Mundun̄p̄em̄ti yan̄bem kwizet kalian̄ msam̄ti zewien, “Zuda ek̄n̄engalen̄ Amobotnan̄ geṅ ewe gakikipin̄ kan teepman̄ mamambanik!”

19 Zem̄ti puṅ kasetnan̄an̄ ṅokasetnanen̄ som̄ti zawagan̄ wasakp̄em̄ti belak segan̄ etan̄ d̄asuki beke pedondom̄ sam̄ti zemsesewatpewien.

20 Ek̄nen̄an̄ mobotnan̄ ma pep̄ kegok tapmsaneti kasa kuku ek̄nen̄ Amobotnan̄galen̄ melakandu mundun̄pewien. Ke gulun̄p̄em̄ti ik̄nan̄galen̄

itnanan keyan ewe gilik ze mundunpenti tewen kumasasok pesâgât wapmebien.

Zisas tewen kumasasokpewien

(Matiyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Zân 19:17-27)

²¹ Selen mepmambe an nen aikbien kwitnan Saimon ek Aleksandia ma Lupus egegat biwit. Ek Apelika msalengatnan mkanan Sailini keyetnan koti Zudia msalen ke mamtan, an keyan Zelusalem mka teman mesâgât tapmepmangeyan selen ke aikti Zisas ku masasokpepeyelen tepman iknan pumti taolat kopmange ke mukulem mti pupuyet ze kankan ²² mpeme pume Golgata kalaan mowesât mowebien. Golgata kwit keyet yanana “am nokanzinan ekngalengalen mundum.” ²³⁻²⁵ Kalaan ke moti Zisas tambunan 9 kilokgat tewen masasokpenti gwiliman kumpewien mti sindem teman ku nânâyet nâmti wainmak sakokolokgalen munzina kankananmak lelinti sawienan egan niniyet wisat mge. Âpme kasa kuku an eknenan kwitnan kwitnanan gulum m timti mange kwep bemti nanana guluk gilik mti an kwiyan nanana omba kum timti katan sangum melakandunan kwep kwep tiwien. ²⁶ Kumahasokpenti tep keyet palen meluwan kapigok kumpewien,

“AN KAPI ZUDA AM EKNGALEN
AMOBOTNAN.”

²⁷ Kan keyegak am indomti milawalin kambu matimtemien eknenmagengatnan an zut nen Zisasiyet betnan penaset ma alomeset kumasasok idewien. ²⁸ [Kegok mme Kawawangalen zet

zapat itnanan meluwan pigok mimiñan ke penanñ sokbeye, “Ekñenanñ ek am bekananñ egetmak temakwep tusumti indowien.”] (*Aizaya 53:12*)

²⁹⁻³⁰ Âpme amnanñ selen mebekoti Zisas ekti tete pulet msamti zewien, “Anbengwa egit! Geñ Zelusalem sesewat mka temanñ beke asekti kasup tugat keñanen etanñ walasât manzenik wan geñ gitanğat sekdi mukulem mpemti tewengatnan palam kwatot!”

³¹ Naman ekñen sâpe sâpe bumbu an ñenanñ ma zii zet zikat indanda an ekñenanñ ilinak zenâ zenâ mti zewien, “An kapiyanñ am notnanñ ñep mamukulem miindeinanñ naman ikñanğat sekñanñ ñep ku mukulem mpen. ³² Ek Kilais Israeł am ningalen Amobotnanñ penanñ mamain beme tep ke pemti kwatopme ekti egat penanñ nâmkiñpesenup.” Zeme an zut tewen ilinsakwep kumasasokindewien egelanñ kegogak zemtalalat zet zewun.

Zisas gakiye

(*Matiyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Zân 19:28-30*)

³³ Tewen ke kumpeme anzam tatnepeme meti msat tinsutnan penanñ 12 kilok beme kasup zikatnanñ sop kume tambumbuyanñ msat katanñ sumunñ tatnepeme gasiyet 3 kilok beye. ³⁴ Kan keyegak Zisasiyanñ Zuda zeleset kwizet pigok kuye, “Eloi, Eloi, lama Sabaktani?” Zet keyet yanñanñ kapigok, “Kawawanñ, Kawawanñ, kwilekiyet bamkumenik?”

³⁵ Kwizet kegok kume, am notnanñ sokñanik tabienanñ nâmti pigok zewien, “Nâip, Zisasiyanñ

golañ zenze an Ilaizayet kwizet takun.” ³⁶ Âpme Zisasiyañ eyak geyak temañ tatime an ñenañ winde bemti met kwileki ñen yembem nembon ke mti wain tu akñañ keyet keñañ peme topme mkwat puñ kasetñañ palen zampemti Zisas same beseseyet nâmti mge. Mti zeye, “Yegat kame nin belak tati ekmann golañ zenze an Ilaizayañ kot mukulem mpesem manze ekne!”

³⁷ Kegok tazeme Zisasiyañ kwizet temañ kumti keyegak gakiye.

³⁸ Kan keyet Zelusalem sesewat mka temanen sañgum teepmañ mapeme totatatñañ keyañ gwaengatnan yañbem endelepeme mane mane tot yañañ baen endelet delañ zemti metat kotat mge. ³⁹ Âpme kasa kuku ekñengot ñeñañinan taekme Zisasiyañ gakime Golgata kalañan mâkinañ ma kwitñañ kwitñañ sambe notñañ ke sokbeme ekti zeye, “Penañ sukwep an kapi Kawawañgat Nemuñañ penañ!”

⁴⁰ Imbi notñañ ekñenañ kegogak beñañik tati Zisas ekti timti tapmambien. Imbi ekñen keyet kwilin: Malia Maktala mkaengatnan ma Malia Zems nemba zomolim ma meniñañ Zoses egegat mamit ma imbi ñen Salome ekñen kegogañ tapmambien. ⁴¹ Zisasiyañ Galili msalen mamtanen kan keyet imbi ekñen ke ma imbi notñañ ekñenañ mâpmamti mukulem mampemtemiangapm Zisasiyañ Zelusalem mkaen kopme ekñenañ keyegak mâti kobien.

*Zisas sekñañ nanzañ enzuñañen bewien
(Matiyu 27:57-61; Luk 23:50-56; Zân 19:38-42)*

42-43 Zuda ekñengalen kâtnânâ kan sokñan beme weyeyañ mulup mimi kan keyet Zosep Alimatia mkaengatnan an keyañ koti amobotnañ Pailet egat zikatnan nâmtalati kingagapiñ motati Zisas sekñañ nâmpeme mâtâpmti mebembeyet yañkwesiye. Zosep ek Zuda an ñeñañ ekñengalen mañgeengatnan an notnañ ekñenañ ek kwizet buñamañ temañgapi egat nâme mobotnañ mambemtan. An keyañ Kawawañgalen zemâtâtâtgat katnanen mama eegat damuñ matatan. ⁴⁴ Egañ mezeme Pailelan sakwep gakip zemti nâmtentem mti kasa kuku ñeñangot zeme kopme yañkwesiye, “Zisas ilak gakip?” ⁴⁵ Yañkwesime, “Egañ ilak gakip,” zeme nâmti Zosewañ sekñañ mmet sumen bembeyet ⁴⁶ nâmpeme Zosewañ met sañgum satnañ ñen kwitimti met Zisas sekñañ tewengatnan mpeme topme sañgum satnañañ sumuñti am sum nanañ ñen kakalim pepeñañ keyet enzuañanen mebepemti nanañ temañ ñen mewililipemetot aimboñañ bekek tage. ⁴⁷ Malia Makdala mkaengatnañ ma Malia Zoseyeyet mamañ egelañ taekmalu Zosewañ Zisasiyeyet sekñañ mmet beye.

16

Zisasiyañ sumengatnan wage

(Matiyu 18:1-8; Luk 24:1-12; Zân 20:1-10)

¹ Zuda am ekñengalen kâtnânâ kasup kwep elak tapme delañ zeme imbi tuk Malia Makdala mkaengatnañ ma Malia Zemsiyeyet mamañ ma Salome ekñenañ wet sesikñañ dolakñañ Zisas sekñanen zulutpepeyeyet met kwitimti bewembien.

² Yan Sonda tambuŋan penaŋ kasuwan alagak patan zemkwapme keyegak am zaimen mebien.

³ Selen mepmambe ilinak pigok zenâ zenâ mta-
mepmambien, “Pe kwiyan penaŋ nanzaŋ temaŋ
aimboŋaŋ bekek tazin, ke mâtâtndeme keŋan
moti sekŋaŋ zulupesenu?” ⁴ Zemambe ekŋenaŋ
beŋaŋ pienen metati ekme nanzaŋ temaŋ pe-
naŋ pi walak ŋenaŋ kwanzepeme nanzaŋ aim-
boŋaŋ ŋandem tage. ⁵ Ke ekti ekŋenaŋ mobot-
nak amsum nanzaŋ aimboŋaŋ keyet keŋan moti
ekme anemba zomolim melakanduŋaŋ satnaŋ
teepmaŋaŋ mundumti bet penaset totapme ekti
endilipeme ⁶ indikti imbi ekŋengat pigok zeye,
“In endilipepepiŋ neŋ nâyp in Zisas Nasalet
mkaengatnaŋ tewen kumasasok peme gakime
mkobemien ke eksât kolip. Ek pi ku tazin. Ilak
wati melepgat mundumaŋ etaŋ pi tazingat egit.
⁷ Keyet in met Zisasiyet nembraŋane Pita ma
notnaŋ ekŋengat pigok diindoit: ‘Eweŋan baenen
Zisasiyaŋ diindoye keyet katan in Galili msalen
ŋeŋaŋ bemindemti metatme meekbep.’ ”

⁸ Zet kekok zeme imbi ekŋenaŋ nâmti keŋin
puŋpuŋ mme sebelan diŋdiŋ mti nanzaŋ
keŋangatnaŋ kwakwatnak toti am zaim katipemti
windembem mebien. Kokok mbiengapm
kiŋgagalaŋ sekŋin sumuŋme selen am ŋengat
zapat dundundupiŋ belak windembemti mebien.

*Zisasiyaŋ Malia Makdala mkaengatnaŋ sokbe-
msaye*

(Matiyu 28:9-10; Zân 20:11-18)

⁹ Zisasiyaŋ Sonda tambuŋan penaŋ wati ŋeŋaŋ
penaŋ Malia Makdala mkaengatnaŋ ke sokbem-

saye. Imbi ke eweŋan baen Zisasiyan iŋŋaŋ we bekaŋaŋ 7 kekok mâpeye. ¹⁰ Am itnaŋaŋ baenen Zisas mâti mamtemien ekŋenaŋ keŋin nukŋaŋ beme nâpeme mekwapme sumti matatemienan imbi keyaŋ winde bemti met Zisasiyan sokbemsame ege keyet zapatnaŋ pigok diindoye, ¹¹ “Zisasiwan gakikiengatnan wati alik tapmain,” kekok diindome ekŋenaŋ zetnaŋ nâme penaŋ ku beye.

Zisasiyan an zut nâmkiŋpepenitmak sokbemidaye

(Luk 24:13-35)

¹² An zut nâmkiŋpepenitmak egelaŋ Zelusalem mka temaŋ katipemti selen tapmepmalu Zisasiyan sepemaŋ asekti am belakŋaŋ ŋen nembon bemti egetmagen mesokbemidame ¹³ ilinsakwep zepmak zepmak metneti egaŋ gelaŋ zemepme an zut egelaŋ gilik zem ewe Zelusalem mkaen koti nempa notnaŋ ekŋengat diindome ekŋenaŋ zelit keyet nâme penaŋ ku beye.

Zisasiyan nempaŋane 11 ekŋenmagen sokbemindaye

(Matiyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Zân 20:19-23; Nembayelen Muluwin 1:6-8)

¹⁴ Keyepmti nempaŋane 11 ekŋenaŋ meu nini mundumen totati meu tatnime Zisasiyan kot sokbemindamti, “Am notnaŋaŋ neŋ gakikiengatnan wala kekok diindome kwilekiyet keŋin katikŋaŋ beme ekŋengalen zet ke ku nâmkiŋpeip?” Zemti memendep mimindamti ¹⁵ naman tusum zeye, “In msat katan meti am sambe Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ Penaŋ

diindome ¹⁶ am ñenañ nâmkijpem nemti tu zulube ek mama kanzizit tiwe. Âk am ñen egañ nâmkijpem nenepiñ mbeen ek bamgat zet muluwen moti walelet aikbe. ¹⁷ Am neñ nâmkijpem newep ekñenañ mulup kapigok mmebep. Nâgât kwitnnanen kumti am we bekanañ ñep mâindewep ma zet ñandañ ñenñaset zewep. ¹⁸ Ma ekñenañ menemae mee pi ke belañ ñep atawep ma kwitnañ kwitnañ tu meu mgasik notnañ amnañ nimti gakikiyelenañgut ekñenañ nimti ku gakiwep. Ma am zawatmak belinan sekñinan bem dundume ekñenañ ñep ewe alik bewep.”

*Kawawañgañ Zisas kululuñen wapmoge
(Luk 24:50-53; Nembayelen Muluwin 1:9-11)*

¹⁹ Zisasiyañ zet kekok zemdelañ zemti tapme Kawawañgalen windeyañ mpeme katiindemti kululuñen moti egañ Kawawañgat betnañ penañ winderañmak keyeset totazin. ²⁰ Mowepme nembajane ekñenañ Zudia msat katanñ meti Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ pi zemkawañ bewien. Kan keyet Amobotnañañ ikñañ winde indame menok kwitnañ kwitnañ mti zelin mme winderañbenñ etañ bemâge.

Kawawangalen Tâtâ Alakŋaŋ
The New Testament in the Nabak Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Nabak long Niugini

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nabak

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

ea68a902-358a-5c72-82de-a583fc4809e7